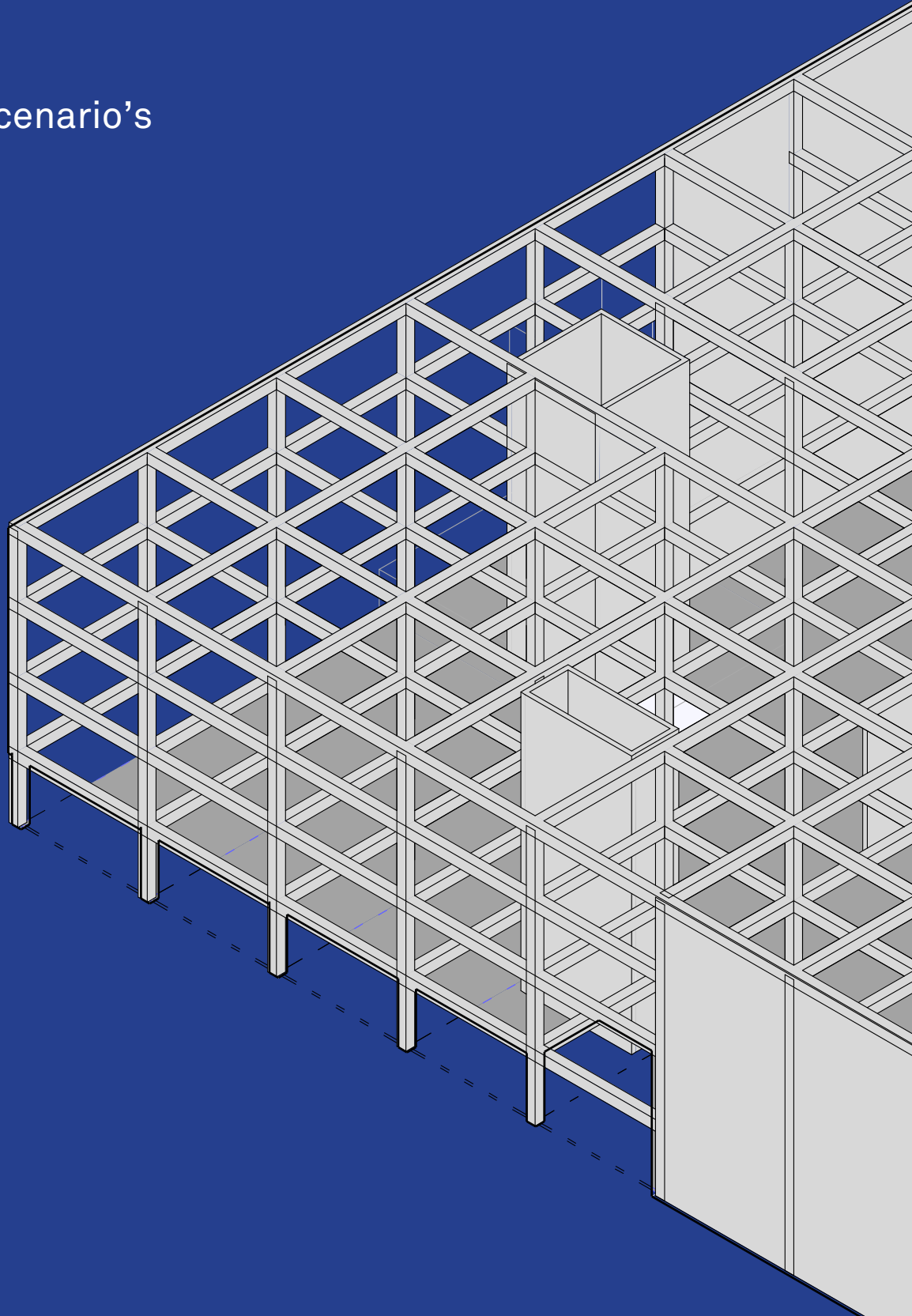

Maritiem Museum Rotterdam

deel II:

bouwstenen en scenario's

OBSCURA

juli 2024

Colofon

OBSCURA
Katarzyna Nowak
Jens Jorritsma

Bartel Wiltonkade 161
3029 CN Rotterdam
The Netherlands

www.obscura.nu
info@obscura.nu
t:0642270995

in opdracht van
Gemeente Rotterdam
Maritiem Museum Rotterdam

In samenwerking met
ICS Adviseurs Rotterdam (Deel I: PVE)

januari-mei 2024

Inhoud

Inleiding	4
Inventarisatie en analyse	6
Bouwstenen	16
Prioriteiten en scenario's	40
Bijlagen	52

Inleiding

Het Maritiem Museum staat voor een unieke uitdaging: de renovatie van een verouderd gebouw te midden van de dynamiek van een binnenstedelijke toplocatie. Een opgave die verder gaat dan het opknappen van een gebouw; het betreft de herinterpretatie van het meest prominente gebouw in het maritieme hart van Rotterdam.

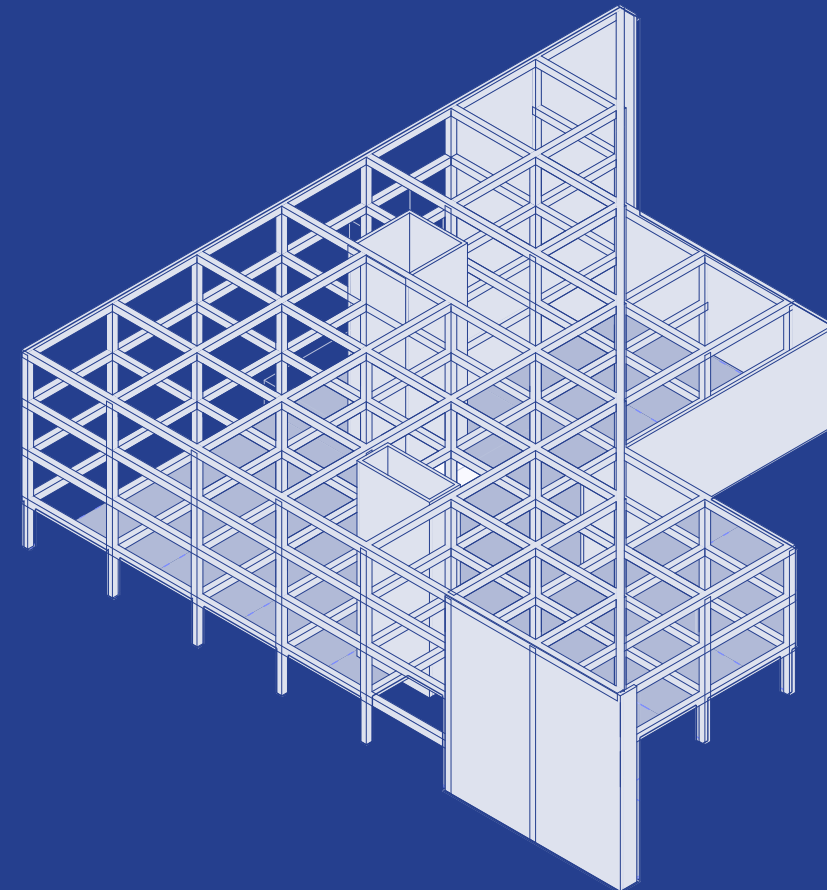
Zichtbaarheid, toegankelijkheid en openheid zijn hierbij cruciale uitgangspunten, bijna het tegenovergestelde van de huidige situatie. Het museum moet als het ware worden omgevormd om zich op een geheel vernieuwende manier te presenteren aan de toekomstige bezoekers. Een slimme renovatie gecombineerd met mogelijke uitbreiding biedt een uitgelezen kans om van het museum de bezienswaardigheid te maken die het verdient op mondiaal niveau. Welke mogelijkheden zijn er om het Maritiem Museum uit te breiden? Hoe kunnen we de relatie tussen het gebouw en de omgeving versterken? En op welke manier kunnen we de collectie beter zichtbaar en toegankelijk maken?

Begin 2023 is er onderzoek op haalbaarheid gedaan over de herontwikkeling van het Maritiem Museum, daaruit zijn 2 scenario's gekomen. Middels deze studie zijn verschillende randvoorwaarden, ambities en eisen vertaald naar potentiële ontwerpmogelijkheden. Aan de hand van de zogenaamde bouwstenen worden potentiële ontwerpmogelijkheden in beeld gebracht. De ontwerpstudie heeft als doel een afgewogen keuze te kunnen maken uit de twee scenario's (scope 20 jaar of scope 40 jaar) en een besluit te nemen over het verdere verloop van de herontwikkeling van het Maritiem Museum.

Impressie van het project 'Vensters' (OBSCURA, 2022)

Inventarisatie en analyse

Inventarisatie

overeenkomsten in bestaande ambitedocumenten

Om de gedeelde ambities en mogelijke verschillen tussen de reeds bestaande documenten te verduidelijken, is er een hiërarchie aangebracht in de bestaande wensen en ideeën. Hiervoor is het ambitedocument Ruimtelijke Inpassing van de gemeente Rotterdam, het programma van eisen van het Maritiem Museum, de auteursrechtelijke kaders van QWA, en het museale masterplan geanalyseerd.

De meest belangrijke thema's zijn vertaald naar de zogenaamde bouwstenen voor de aanpak van het museum.

Ambitedocument Ruimtelijke inpassing
Gemeente Rotterdam, december 2023

Programma van eisen
Maritiem Museum, september 2023

Auteursrechtelijke kaders Architectonische
Aanpassingen
9 november 2023

Museaal Masterplan
januari 2024

verbinden museum en stad	relatie binnen-buiten(collectie)	één heldere en overtuigende ingreep	groen dak en gevels	venster op de rivier
contact buitencollectie	een extra bouwlaag	respecteren geometrie	duurzame materialen	dak toegankelijk maken
herkenbare entree	verbeteren van de plint	vergroenen plein 1940	verhogen biodiversiteit	multifunctioneel dak
verblijfsruimte verbeteren	openheid en transparantie	voetganger centraal	groen dak en gevels	verbeteren waterkwaliteit
relatie met water versterken	een route door het gebouw	getijden zichtbaar maken	duurzame materialen	verhogen biodiversiteit
versterken maritieme identiteit	zichtbaarheid collectie verbeteren	hemelwater vasthouden (50mm)	constructieve structuur	minimalistisch en soberheid intact houden
meer glas mogelijk maar binnen ritmiek	uitbreiding over gehele driehoek	unieke ruimtelijke compositie	ritmiek waarneembaar maken	gebouwstramien zichtbaar maken/houden
uitbreiding als ondergeschikt volume	gevelstructuur en materialisatie	ruimtelijk ensemble leesbaar houden	aanpassingen mogelijk binnen gevelcompositie	organisatie en museale route
beperkte materiaalkeuze	begane grond vrijmaken tbv zicht / doorgang	een ruim entreegebied	respect voor routing en zichten	bestrating doorzetten (binnen-buiten)
bijzondere detaillering	één overtuigende ingreep	nieuw volume binnen bestaande footprint	transparant naar alle kanten	het maritieme universum
uitnodigend museum	een hoge uitkijplek	binnen-buiten verbinden	een heldere toegang	een must see toevoeging
duurzaam gebouw	een maritiem park (meer groen)	de vlootschouw	horeca heeft hoofdrol	gezonde haven gezonde stad
prettige verblijfsruimte	ontmoeten als centraal thema	5 maritieme verhalen	volle collectie zichtbaar	innovatie wordt zichtbaar en tastbaar
mens en zee (global perspective)	experimenteren met evenementen	ruim en open gebouw	historie en toekomst	laagdrempelig en toegankelijk
een nieuw narratief	meer ruimte voor educatie	museum @ work	mens, zee en water	ontmoeting partners en bezoekers
versterken relatie met publieke ruimte	laagdrempelige en toegankelijk	goede bereikbaarheid	'huis v/d maritieme wereld' (congres)	van gesloten naar open
museum @ work	versterken maritieme karakter	visuele verbinding binnen-buiten	depot (deels) zichtbaar	stoere industriële uitstraling
museum als ontmoetingsplek	synergie stad, water en haven	zichtbaarheid expo	ateliers zichtbaar voor publiek	ruime multifunctionele entreehal
een must see in r'dam	transparantie gebouw	open en stoer museum	programmeerbaar havenplein	uitkijkpunt over de Leuvehaven en Maas
verweven museum, collectie en haven	ontmoetingsplek voor de stad	zichtlijnen in en door het gebouw	meer bezoekers meer ruimte	heldere routing

AD

Ambitedocument
Ruimtelijke inpassing

AK

Auteursrechtelijke
kaders

MM

Museaal Masterplan

PVE

Programma van eisen

Inventarisatie

programma maritiem museum

Om een overzicht te krijgen van het huidige programma van het museum, is de indeling van de pagina hiernaast gevolgd. Voor beide scenario's zal een verschuiving van het huidige programma nodig zijn.

Begane grond

De huidige begane grond blijkt te klein te zijn voor het beoogde programma en de ambitie om hier een ruimte te creëren die aantrekkelijk is voor een breed publiek, met tentoonstellingen en multifunctionele faciliteiten (voorheen bekend als de 'huiskamer van de stad').

Depot en expositie

Een aanzienlijk deel van het bestaande depot zal worden verplaatst naar een andere locatie in de stad, waardoor ruimte vrijkomt voor andere activiteiten. Hier wordt gedacht aan uitbreiding van de expositieruimte. Daarnaast is er vraag naar meer zakelijke verhuurmogelijkheden.

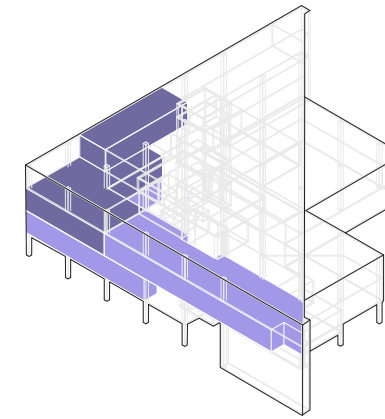
Museum @ work

De ateliers en werkplaatsen kunnen deels worden verkleind, en er is een wens om een deel van dit programma meer verspreid over het gebouw te integreren. Daarnaast wordt gezocht naar manieren om de zichtbaarheid van de ateliers en werkplaatsen voor bezoekers te vergroten, wat wordt aangeduid als 'museum @ work'. Bovendien is er de ambitie om het bestaande dak toegankelijk te maken en bij voorkeur in te richten als multifunctioneel dak, bijvoorbeeld met een combinatie van een uitkijkpunt en groenvoorzieningen of PV-panelen.

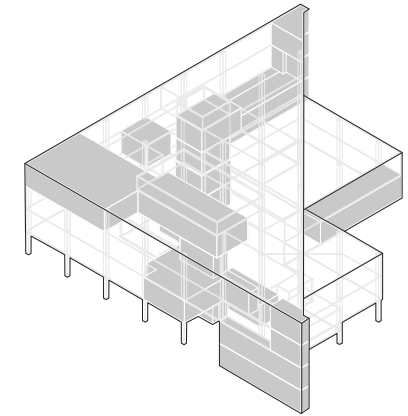
Herverdeling programma

Bij de renovatie van het gebouw is het streven om het programma zoveel mogelijk binnen de bestaande vierkante meters te houden. Tijdens een van de werksessies is een conceptuele herverdeling van het programma gemaakt, die is opgenomen in het hoofdstuk scenario's.

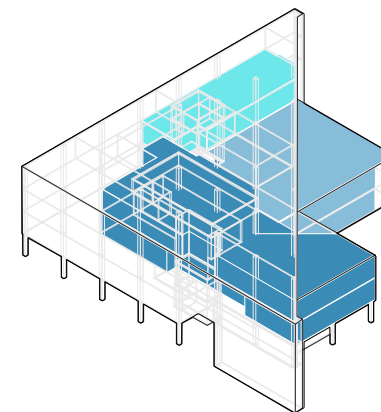
In deel 1 (PVE) is een meer gedetailleerde analyse opgenomen van de benodigde vierkante meters.

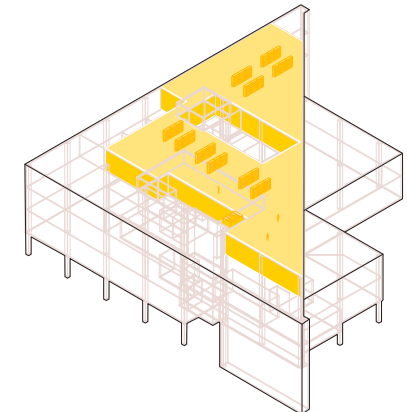
kantoren /
werkplaatsen

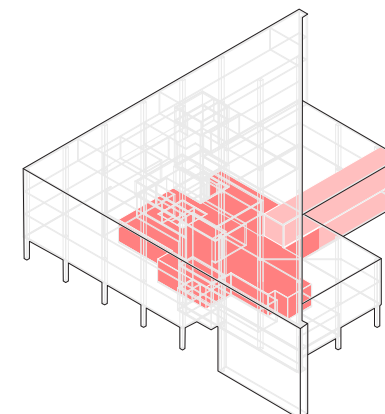
verkeersruimte/
bergingen

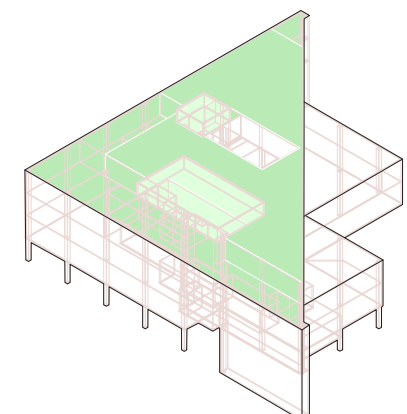
expositieruimte

depot

entreezone

dak

Van ambities naar bouwstenen naar scenario's

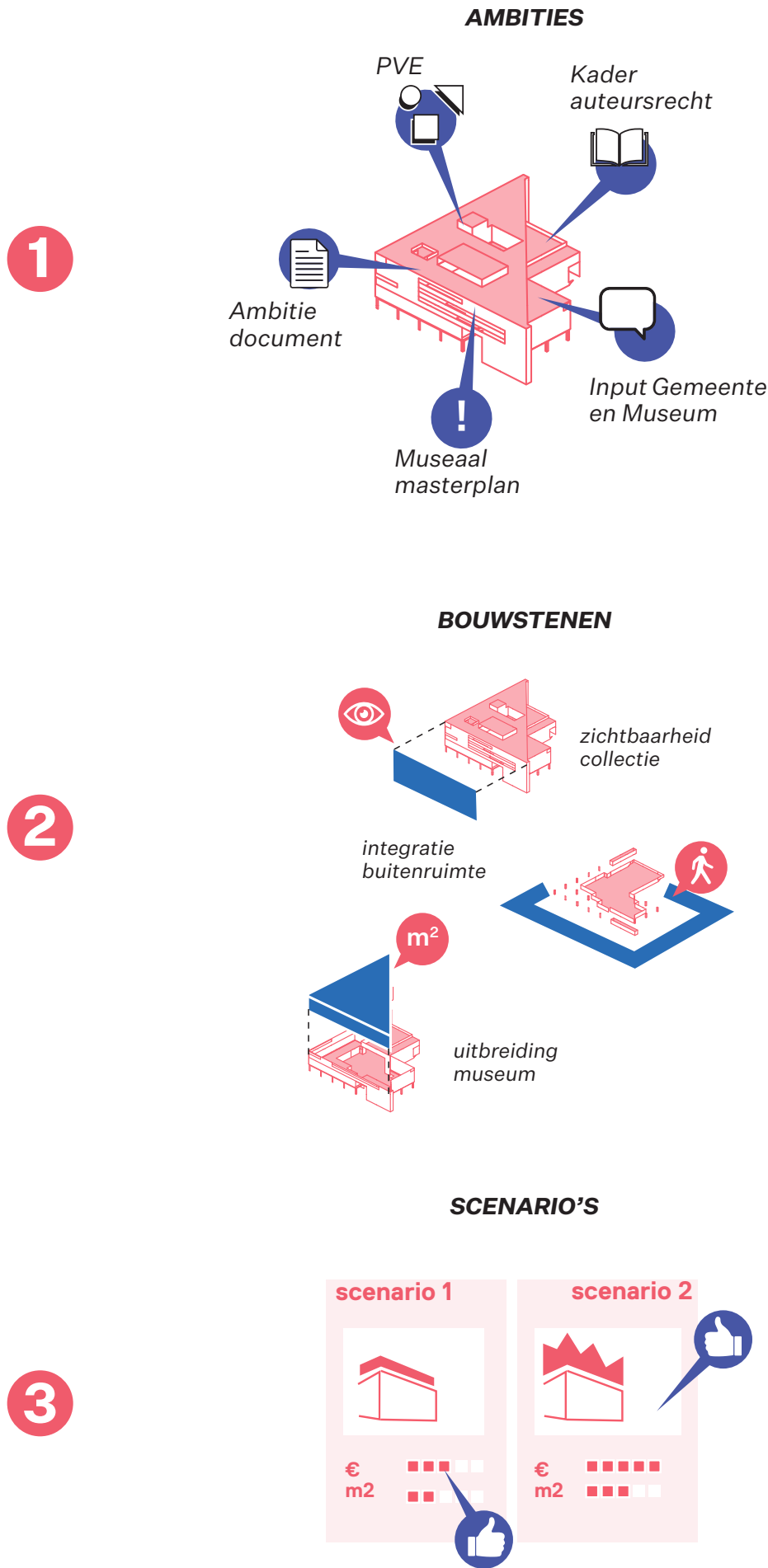
Deze ontwerpstudie is in 3 stappen te onderscheiden:

1. Verkenning ambities en wensen
2. Vertaling naar bouwstenen en ontwerpmogelijkheden
3. De definitie van twee toekomst scenario's.

Samen met diverse betrokkenen is vastgesteld welke onderwerpen cruciaal zijn voor de toekomst van het museum. De belangrijkste doelen zijn tijdens verschillende werksessies geprioriteerd en omgezet naar zogenaamde ruimtelijke bouwstenen. Deze bouwstenen vormen de ruimtelijk-programmatische uitgangspunten voor de transformatie van zowel het gebouw als de buitenruimte, en richten zich op de volgende onderwerpen:

- Aanpassingen programma en uitbreiding van het museum
- Verbetering van de zichtbaarheid, inclusief ruimtes ‘achter de schermen’
- Toegankelijkheid en de relatie tussen binnen en buiten
- Buitenruimte, integratie met de haven en stad.
- Identiteit, materialiteit en transparantie.
- Duurzaamheid, water en klimaatadaptatie

Voor elk van deze thema's is tijdens verschillende werksessies gezamenlijk het ambitieniveau besproken. Tijdens een werksessie met gemeente en het Maritiem Museum is bepaald welke van de geprioriteerde bouwstenen passen binnen het scenario voor de komende 20 jaar en het scenario voor de komende 40 jaar.

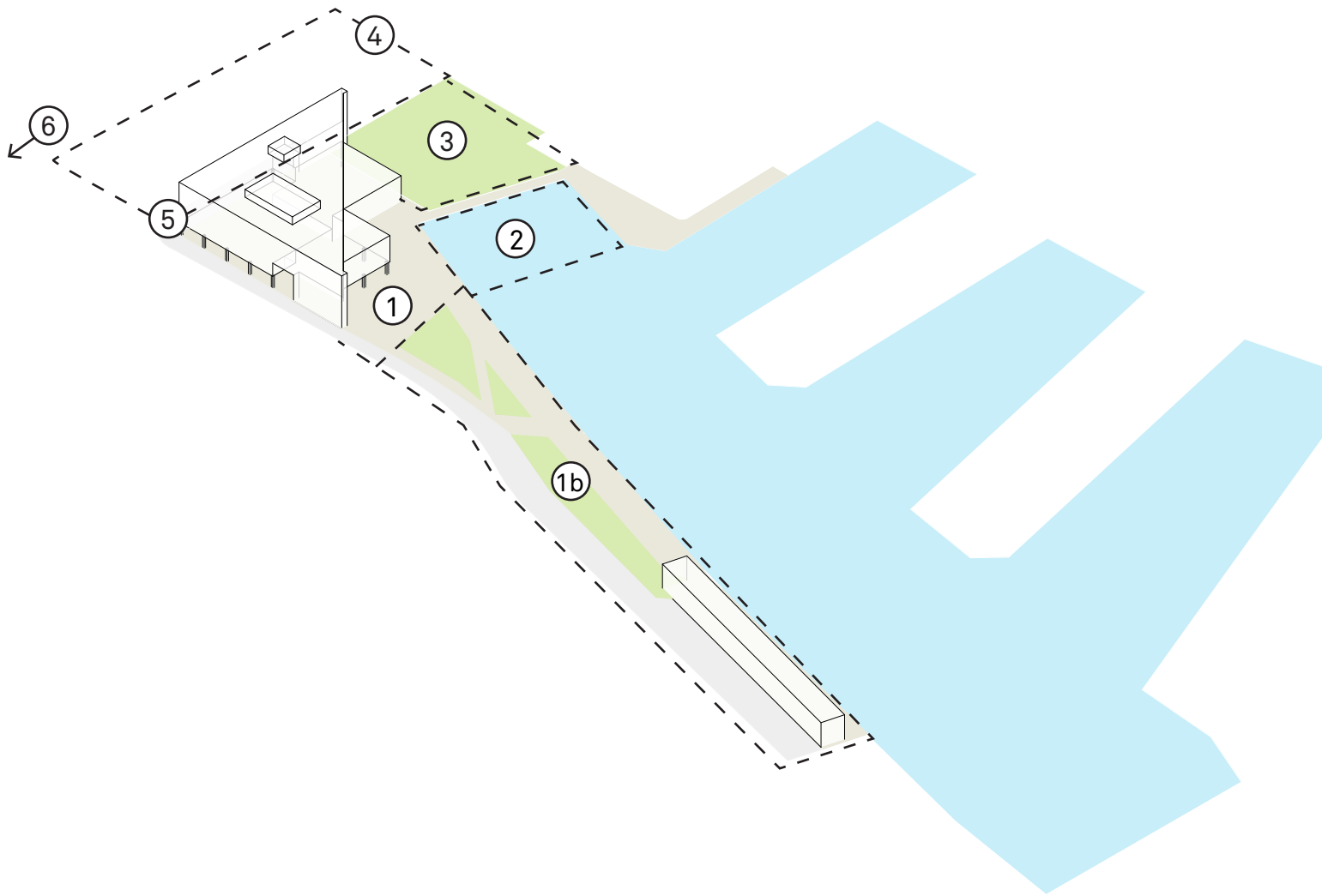
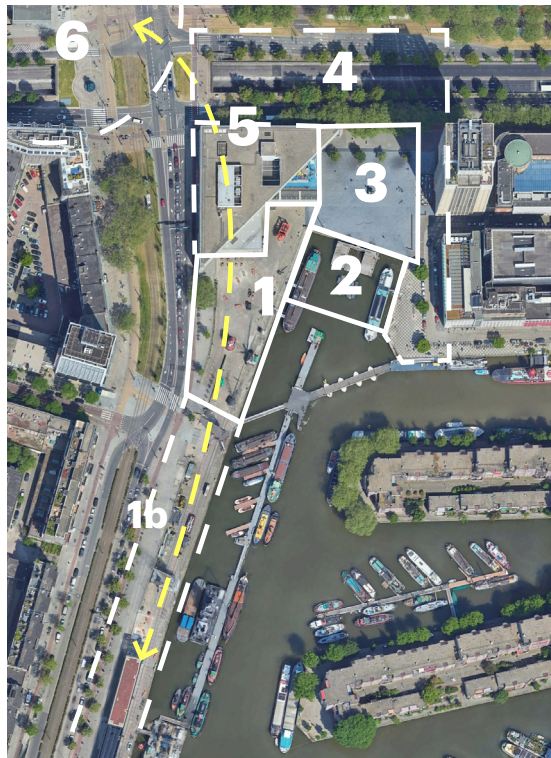
Afbakening studiegebied

Tijdens een werksessie op 20 maart 2024 is samen met gemeente en museum gekeken naar de ontwikkelingen rond het museum.

Met het inrichtingsplan voor de kade Leuehaven (1b) wordt de eerste stap gezet naar een aangenamere verblijfsruimte, waarmee de band met de werkplaatsen, schepen en het water wordt versterkt. Daarnaast koestert de gemeente de ambitie om op termijn plein 1940 (3) te vergroenen, met het oog op klimaatadaptatie en het verminderen van hittestress.

Ook de plannen voor de omgeving rondom station Beurs (6) zullen op lange termijn aanzienlijke invloed hebben op de positie van het museum binnen de stad. Plannen voor het Blaakpark (4) hebben in potentie grote invloed op de adressering van het museum, maar deze plannen zijn nog onduidelijk. Een zeer kansrijke verbinding is op termijn wel te maken met het water van de Leuehaven (2), die direct samenvalt met één van de ambities van het Museum; verbinding met het water. Een integraal en samenhangend buitenruimteplan waarin het museum een centrale rol kan spelen is nodig om de verschillende onderdelen aan elkaar te knopen.

Gezien de onzekerheid omtrent deze plannen blijft het studiegebied voor de twee scenario's echter beperkt tot de ruimtes direct grenzend aan het museum, met de entreezone (5) en aansluiting op het buitenmuseum (1) als belangrijke ontwerpopgaven.

- ① Buitenmuseum / IP Leuehaven
- ①b Inrichtingsplan Leuehaven
- ② Versterken relatie water
- ③ Vergroenen Plein 1940
- ④ Blaakpark
- ⑤ Entreezone MMR
- ⑥ Beurs e.o.

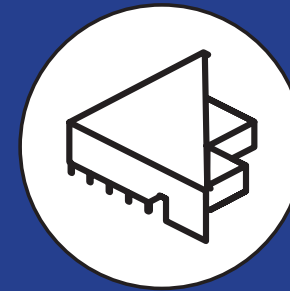
Bouwstenen

Een analyse naar wensen en ambities uit bestaande stukken in combinatie met input van gemeente en het Maritiem Museum (zie vorige hoofdstuk) zijn visueel vertaald naar de zogenaamde bouwstenen.

Deze bouwstenen vormen zijn ruimtelijk-programmatische principes voor de transformatie van zowel het museumgebouw en de buitenruimte.

Zij zijn bedacht om een afweging te kunnen maken over gewenste en kansrijke oplossingsrichtingen, en gedurende dit proces gebruikt om prioriteiten, scenario's en ontwerpmogelijkheden te verkennen.

De bouwstenen zijn gecategoriseerd naar de thema's 'Gebouw' 'Gebruik' en 'Gebied' en worden in dit hoofdstuk verder toegelicht.

Gebouw

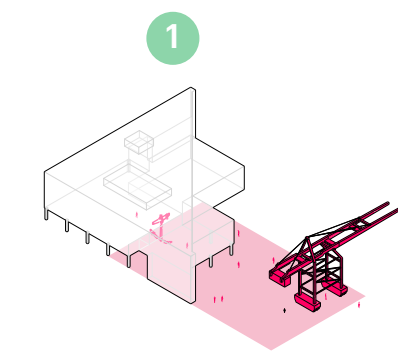

Gebruik

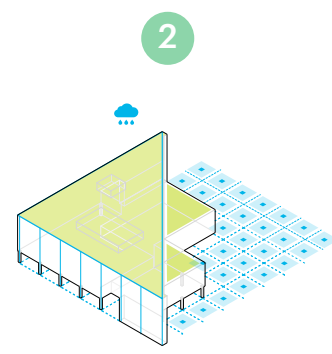

Gebied

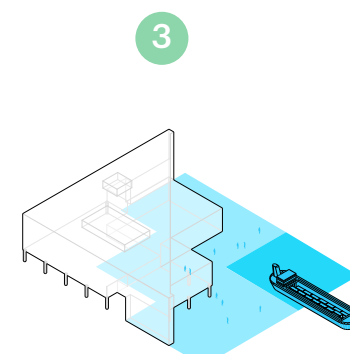
Bouwstenen

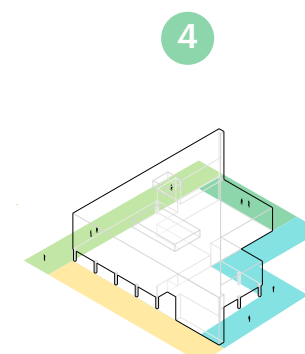
een sterke verbinding met
buitenmuseum (binnen-buiten)

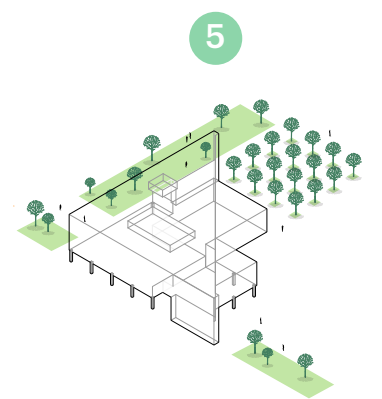
een klimaatadaptatief gebouw
en buitenruimte

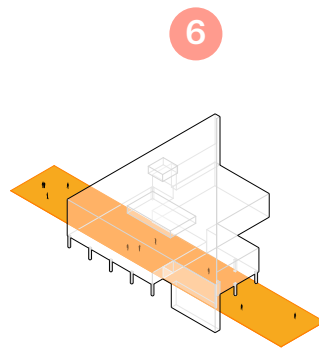
verbonden met het water van
de Leuvehaven

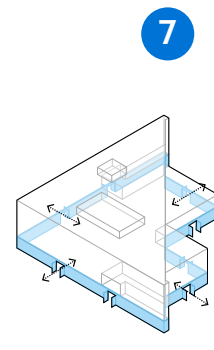
versterken relatie met
directe omgeving

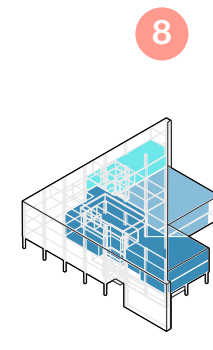
een maritiem
park (groene buitenruimte)

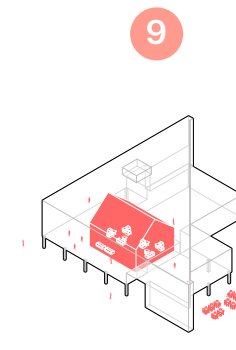
versterken
relatie stad-haven

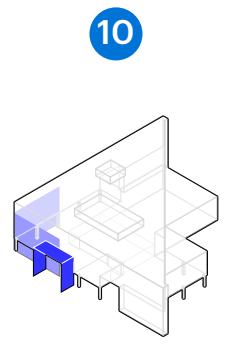
een open en toegankelijk
museum

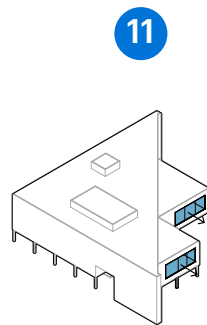
een zichtbare
en deels nieuwe collectie

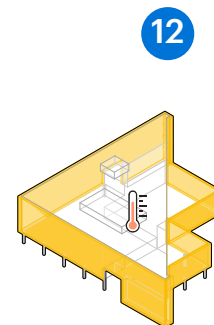
multifunctionele
begane grond

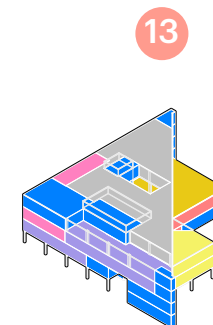
een heldere en zichtbare
entree(zone)

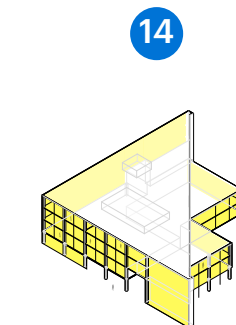
een gebouw met vensters
op de rivier

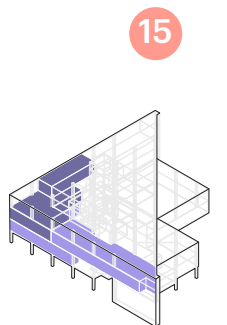
een duurzaam
gebouw (energie / materiaal)

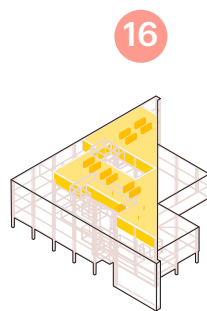
(her) organisatie van het
bestaande programma

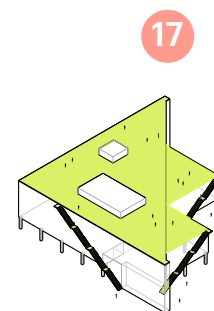
aanpak gevel

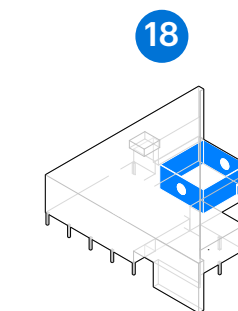
museum @ work!

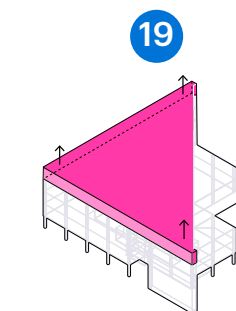
een (deels) toegankelijk /
zichtbaar depot

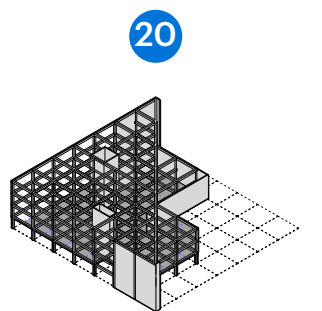
een toegankelijk en
multifunctioneel dak

een stoere en maritieme
uitstraling

een uitbreiding
van het museum

hergebruik bestaand
museumgebouw

Legenda

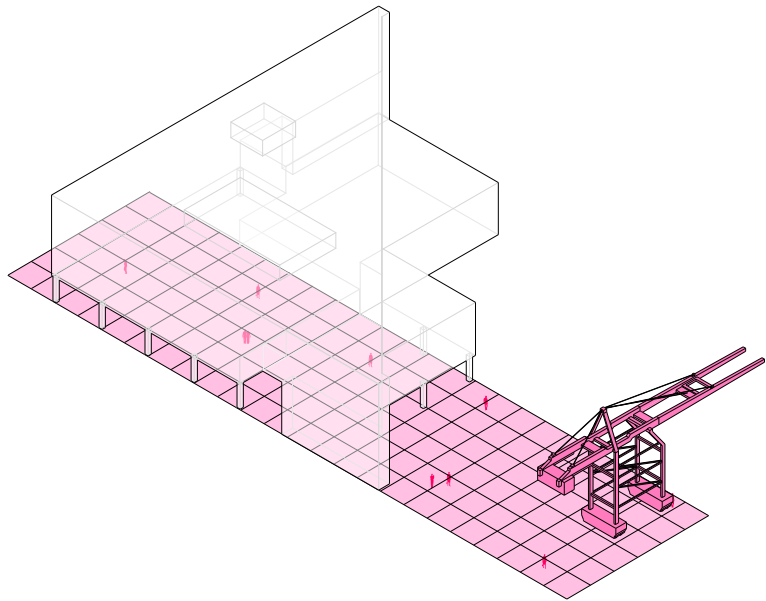
- gebouw
- gebruik
- gebied

Bouwsteen 1.

Relatie buitenmuseum

Het Maritiem museum is meer dan een gebouw, ook het buitenterrein met museumhaven en werkplaatsen zijn onderdeel van het museum. De verbinding met het buitenmuseum is dus een essentieel onderdeel van de museumervaring. Er is behoefte aan het versterken van deze relatie, omdat deze voor veel bezoekers (nog) niet duidelijk genoeg is. Een manier om dit te bewerkstelligen is om de buitenruimte en het gebouw meer met elkaar te verweven. Ook kan gedacht worden aan ingrepen aan gebouw gevel of interieur.

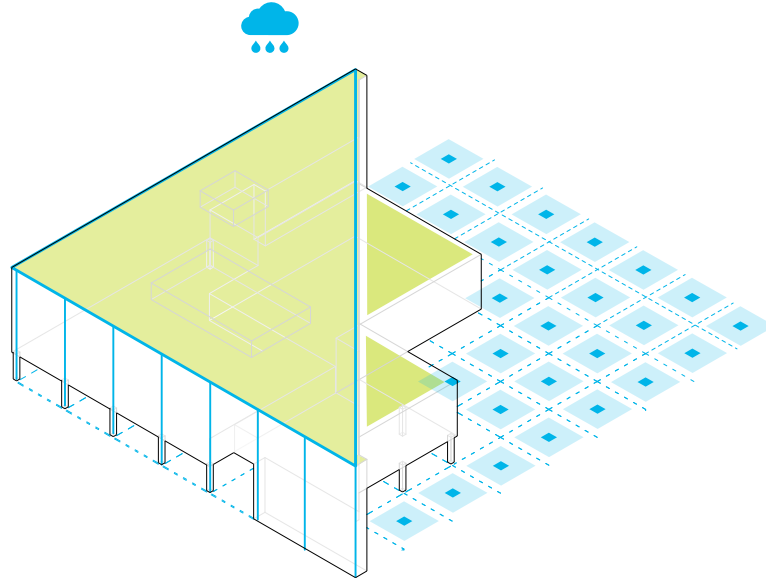
Het is belangrijk om dit aspect/ bouwsteen te integreren met de omgevingsinrichting (IP Leuvehaven, besproken tijdens ROA-sessie van 20 maart). De buitenruimte valt nog (grotendeels) buiten het budget van de renovatiescenario's.

Bouwsteen 2.

Klimaatadaptatie

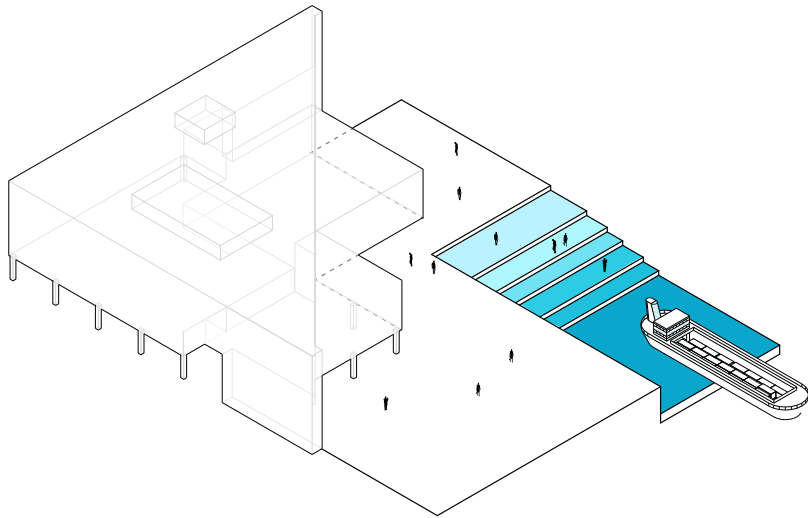
Het museum wordt momenteel omgeven door een stenige en harde buitenruimte en vormt daarmee een hitte-eiland in de stad. Een klimaat-adaptieve aanpak van zowel het gebouw als de buitenruimte is een interessante bouwsteen waarmee een nieuwe relatie tussen water, klimaat en de ruimte in en rond het museum kan worden vormgegeven. Denk hierbij aan het zichtbaar en ervaarbaar maken van de opvang en mogelijk hergebruik van hemelwater in zowel het gebouw (dak) als de buitenruimte. Deze bouwsteen ligt in het verlengde van de bouwsteen duurzaam gebouw, het versterken van de relatie met water en de vergroening van de buitenruimte.

Versterken relatie met water

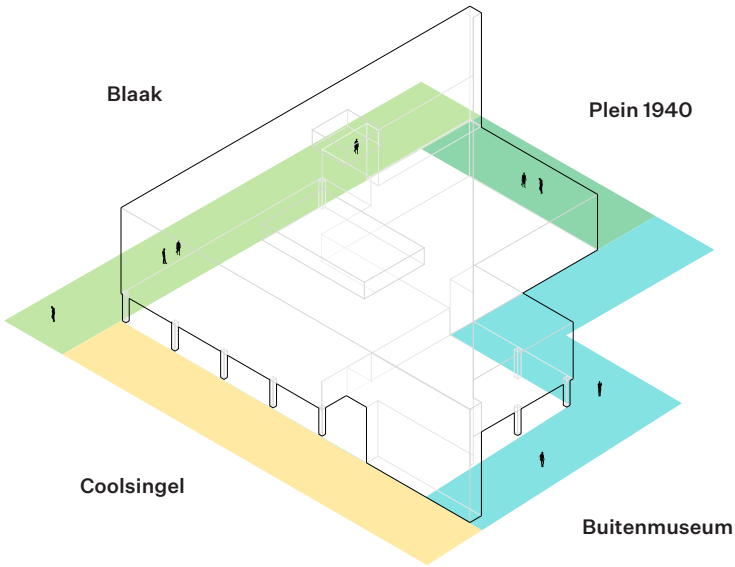
De ambitie is om een betere verbinding te maken tussen museum en de waterkant, en een aantrekkelijkere verblijfsruimte voor bezoekers van het museum en passanten te maken. Deze bouwsteen is te combineren en integreren met de duurzaamheids ambities van zowel museum als de stad (wateropgave, klimaatadaptatie, hittestress, etc..)

Het verbeteren van de kade valt buiten het verbouwingsbudget van beide scenario's.

Versterken relatie omgeving

Om het museum beter te verankeren in de stad, moet de relatie met de directe omgeving versterkt worden. Verschillende ontwikkelingen in de buitenruimte zullen de context van het museum sterk beïnvloeden. Dit biedt een uitgelezen kans om de overgang tussen binnen- en buitenruimte te verbeteren en de band tussen stad en collectie te herdefinieren. Het museum krijgt de kans om zich op een andere manier aan de stad te presenteren. Vooral de verbinding tussen het gebouw en het buitenmuseum is van belang, maar ook de herontwikkeling van de Blaak en herinrichting van plein 1940 zullen de perceptie van het museum vanuit de buitenkant aanzienlijk veranderen.

Relatie met bouwsteen

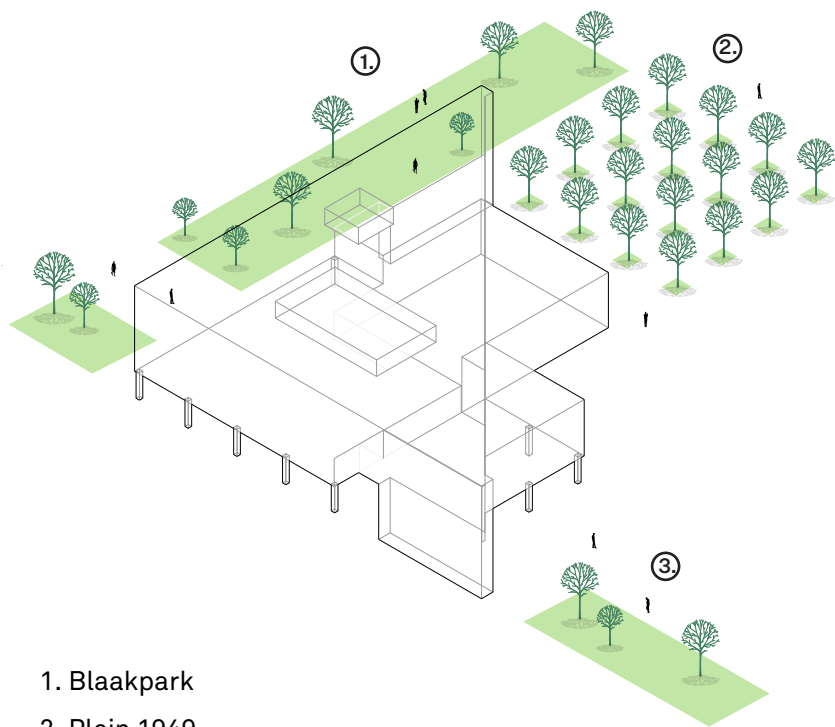
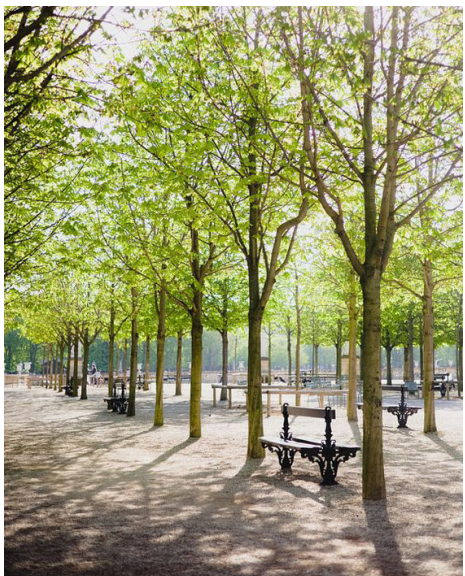
7 10

Bouwsteen 5.

Een groene buitenruimte

De openbare ruimte rondom het Maritiem Museum wordt de komende jaren vergroend. Op korte termijn zullen groene taluds worden aangelegd langs de Leuvehaven, waardoor de verblijfskwaliteit aan het water zal verbeteren. De ambitie is om plein 1940 op termijn te aan te pakken en om te vormen tot een groen plein, als maatregel tegen het stenige oppervlak en om hittestress te verminderen. De herontwikkeling van de Blaak zal ook gepaard gaan met een aanzienlijke toename van kwalitatieve groene verblijfsruimte. Met deze plannen kan het ‘Maritieme park’ op termijn bijdragen aan de verblijfskwaliteit voor zowel bezoekers van het museum, passanten als bewoners van de stad.

NB. Deze bouwsteen valt grotendeels buiten de scope van deze opdracht

- 1. Blaakpark
- 2. Plein 1949
- 3. IP Leuvehaven

Relatie met bouwsteen

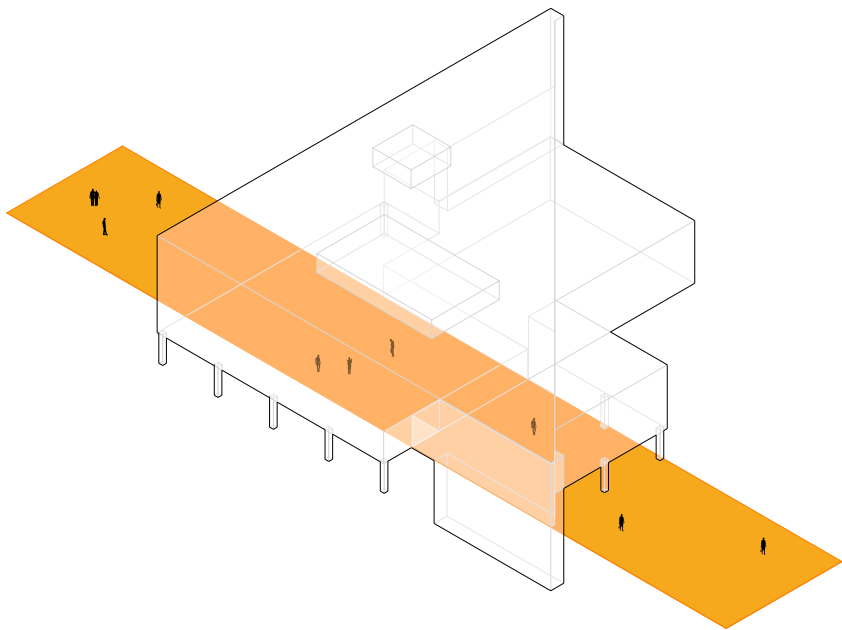
- 2
- 4

Bouwsteen 6.

De vlootschouw

De zogenaamde ‘vlootschouw’ geldt als een kansrijk concept voor de herorganisatie van de begane grond. Dit zou bijvoorbeeld een vrije passage door het museum kunnen zijn, die zorgt voor een aantrekkelijke verbinding tussen stad (Beurs), het museum, de haven en het buitenmuseum. De exacte positie en invulling van de vlootschouw moet verder worden onderzocht. De vlootschouw staat in direct verband met de collectie (bijvoorbeeld door het tentoonstellen van grote objecten) en met de herpositionering van de nieuwe entree en de binnenkomst/multifunctionele begane grond.

Deze verbinding kan zowel visueel als fysiek zijn en legt in beide gevallen de link tussen het museum en de buitencollectie en werkplaatsen op de Leuvenhaven.

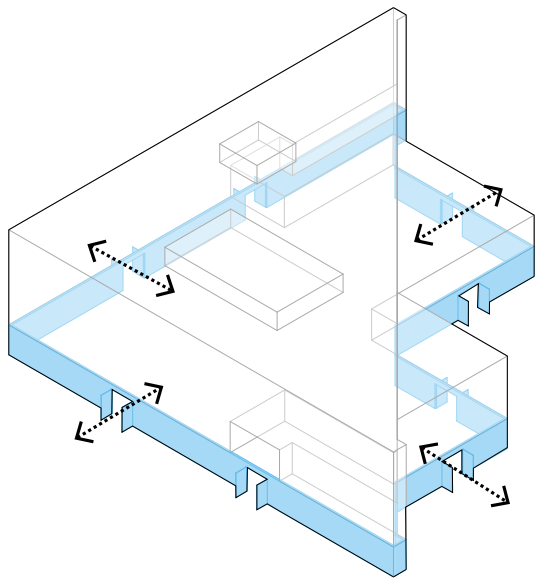

Relatie met bouwsteen

- 1
- 7
- 9
- 10

Transparantie en toegankelijkheid

Er is behoefte aan een meer transparante plint die ook de toegankelijkheid van het gebouw bevordert. Een begane grond die aan alle zijden van het gebouw open en toegankelijk is en een bijpassende gevel die de visuele verbinding tussen binnen en buiten legt; van gebouw naar omgeving en omgekeerd. Ook de toegankelijkheid voor mensen met een beperking, families met jonge kinderen en anderen is hierbij een belangrijk thema. Deze bouwsteen staat in directe relatie met verschillende ambities om museum en buitenruimte met elkaar te verbinden.

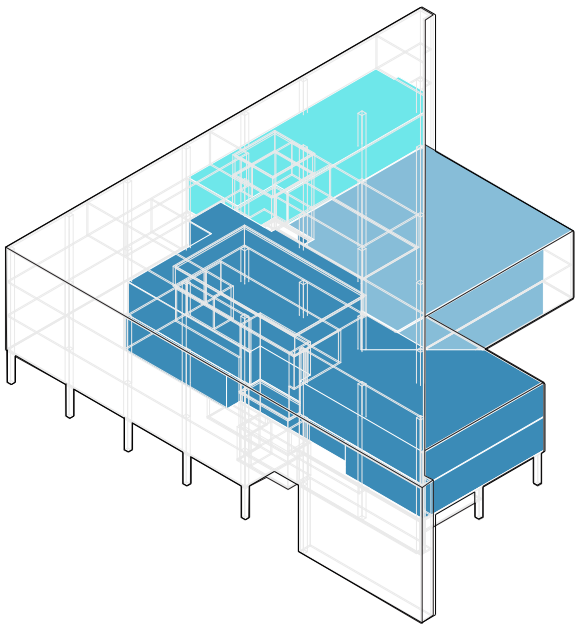

Relatie met bouwsteen

6 9 10 17

Een zichtbare collectie

Het Maritiem Museum beschikt over een collectie van ongeveer 1 miljoen stukken, zowel in de expositieruimtes van het museum, het depot als in de buitententoonstelling. Het doel is om de collectie zichtbaarder en beter toegankelijk te maken, zowel binnen de museumexposities als buiten in de collectie. Een van de overwegingen is het organiseren van tijdelijke exposities op de multifunctionele begane grond (zie bouwsteen 9), die bedoeld zijn om te prikkelen en uit te nodigen. Ook moet de relatie tussen de collectie in het buitenmuseum en die in het museum versterkt worden. Onder andere de vlootschouw (bouwsteen) wordt hiervoor ingezet om als openbaar expositie element te inspireren en verleiden.

Relatie met bouwsteen

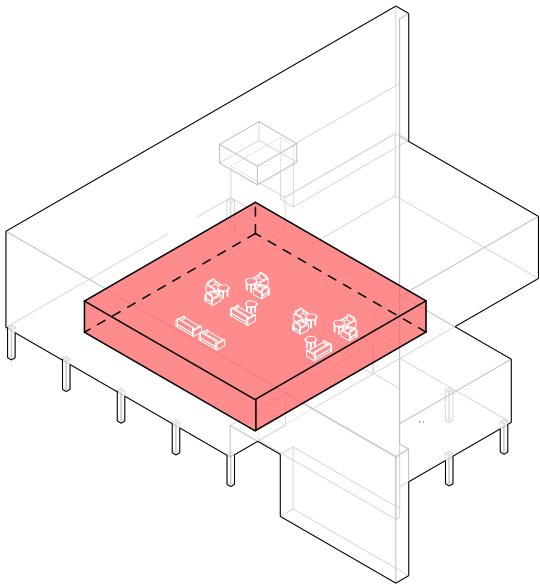
6 13 16

Bouwsteen 9.

Een multifunctionele begane grond

De multifunctionele begane grond (voorheen ‘huiskamer’) is een publieke ruimte bij binnenkomst van het museum. Hier is plek is voor divers programma zoals educatie, expositie, informatie, ontvangst van groepen, museum medewerkers etc. De bestaande begane grond zal hiervoor opnieuw moeten worden georganiseerd. Bij een uitgebreide variant kan gedacht worden aan een grotere of hogere ruimte die zich over meerdere niveaus uitbreidt.

NB. Tijdens de workshop is besloten om de term ‘huiskamer van de stad’ niet meer te gebruiken

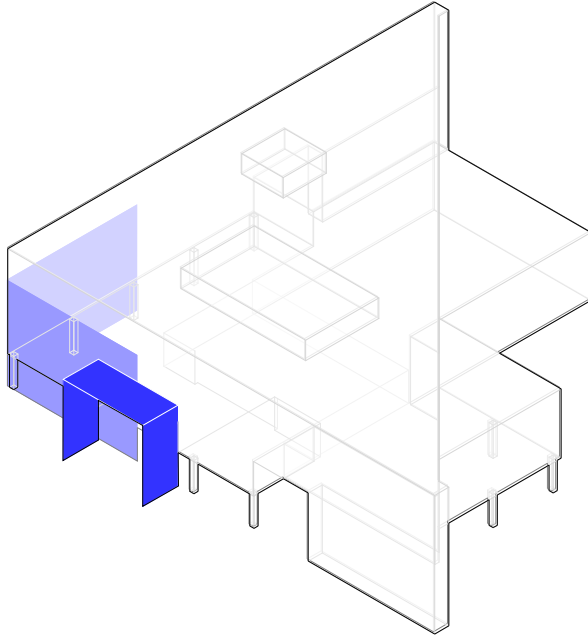

Bouwsteen 10.

Een heldere entree

Aanpak van de entree (zone) is een belangrijk aandachtspunt. De ingang van het museum moet duidelijk en zichtbaar zijn en bijdragen aan een laagdrempelige toegang. Een van de besproken opties is om de entree te verplaatsen naar de hoek Blaak/Coolsingel, een positie in het verlengde van de looplijnen vanuit de stad. Gesproken is over een dubbelhoge plint, in lijn met het voorstel van QWA. Deze entreezone heeft mogelijk een klein voorplein dat aansluiting zoekt met toekomstige ontwikkelingen van Beurs station en het groene Blaak park.

De toekomstplannen voor de Blaak zijn nog grotendeels onduidelijk, maar zijn zeer relevant voor dit thema.

Relatie met bouwsteen

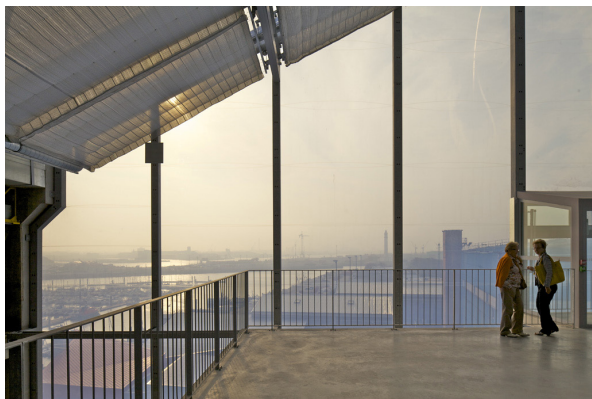
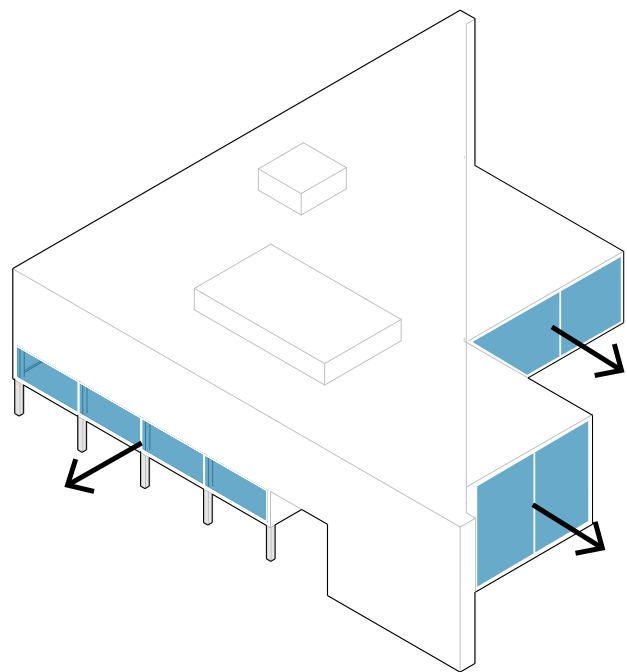
- 4
- 7
- 9

Bouwsteen 11.

Vensters

Er zijn vanuit het gebouw weinig directe visuele relaties met de buitenwereld. Terwijl juist het zicht op zowel de stad als de haven grote kwaliteiten van het museum kunnen zijn. Er is daarom de behoefte aan een of meerdere vensters; plekken in of op het gebouw die uitzicht bieden op de rivier, de haven, het buitenmuseum, coolsingel en mogelijk plein 1940.

Hiervoor zijn aanpassingen aan de gevel nodig in de vorm van kleine of grote perforaties en/of de toevoeging van glas. Deze ingrepen dienen derhalve nauwkeurig te worden afgestemd met de auteursrechtelijke kaders (bouwsteen 20).

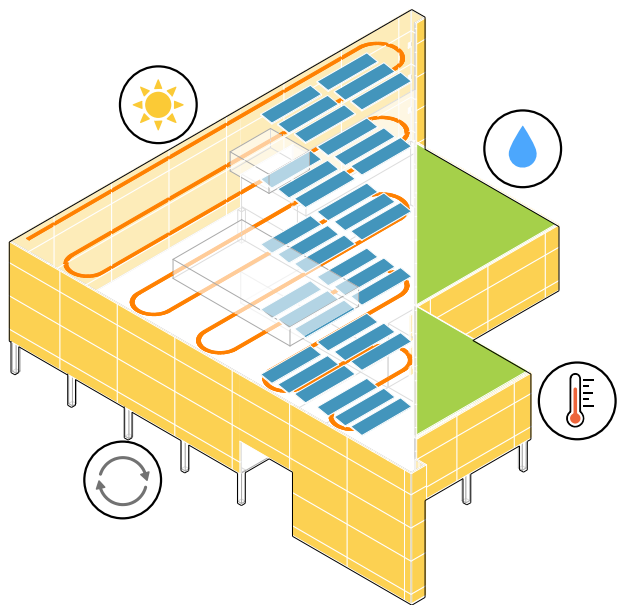

Bouwsteen 12.

Een duurzaam gebouw

Het museum is na 40 jaar toe aan een renovatie. Niet alleen een architectonische ingreep, maar ook de installaties, isolatie en energievraag moeten opnieuw worden beschouwd. Op verschillende plekken in het gebouw zijn installaties al toe aan een grondige vernieuwing.

De verduurzaming van het gebouw is een verplicht onderdeel in beide scenario's. Bij scenario 20 jaar moet het gebouw voldoen aan duurzaamheidseisen A+++ zoals in het bouwbesluit genoemd onder 'renovatie'. Bij het 40 jaar scenario moet het gebouw een energieneutraal niveau halen (ENG).

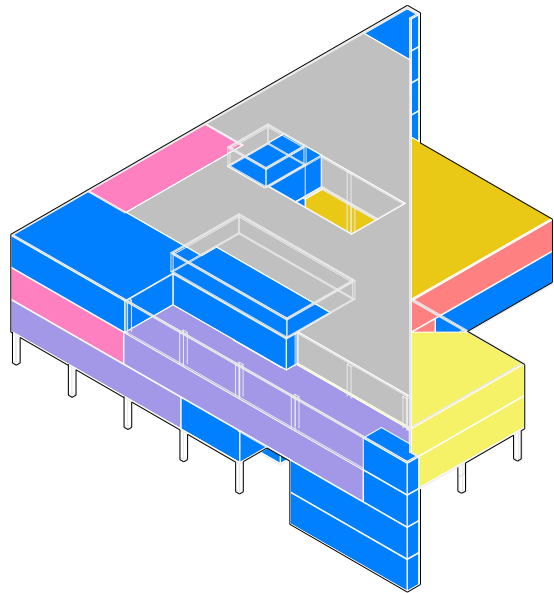
Relatie met bouwsteen

2 14 20

Herorganiseren van programma

Besproken is de wens en mogelijkheid voor het herorganiseren van programma, dus het schuiven met vierkante meters. Met het verplaatsen van een deel van het depot, komt ruimte vrij die ingezet kan worden voor bijvoorbeeld een grotere expositie. Ook is er behoefte aan meer verhuurbare ruimte voor zakelijke doeleinden. Wanneer er vides worden gemaakt in het gebouw, kunnen de ‘verloren’ vierkante meters terug gebracht worden in een uitbreiding (zie ook bouwsteen ‘uitbreiding’).

Een aantal mogelijke verschuivingen in het programma die tijdens dit traject zijn besproken zijn in het laatste hoofdstuk (scenario’s) verder uitgewerkt.

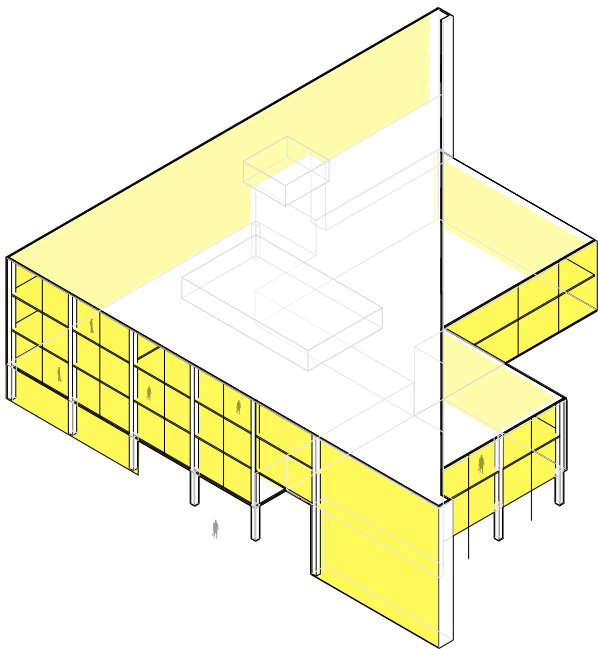

Relatie met bouwsteen

- 6
- 8
- 9
- 15
- 16
- 17

Aanpak gevel

De huidige gevel is op veel plekken gesloten, waardoor het gebouw weinig relatie legt met de directe omgeving. Met de aanpak van de gevel kan het museum zich meer openstellen naar de stad en wordt van buitenaf duidelijk wat er binnen te zien is. Dit nodigt het publiek uit om eerder een bezoek te brengen aan het museum. De aanpak kan variëren van het volledig strippen en nieuwe transparante gevel tot een selectief aantal openingen in de bestaande gevel. De oorspronkelijke structuur van het gebouw moet hierbij in overweging worden genomen, in lijn met auteursrechtelijke kaders. De aanpassing van de gevel staat direct in verband met met aspecten als verduurzaming van het gebouw en de zichtbaarheid van de collectie.

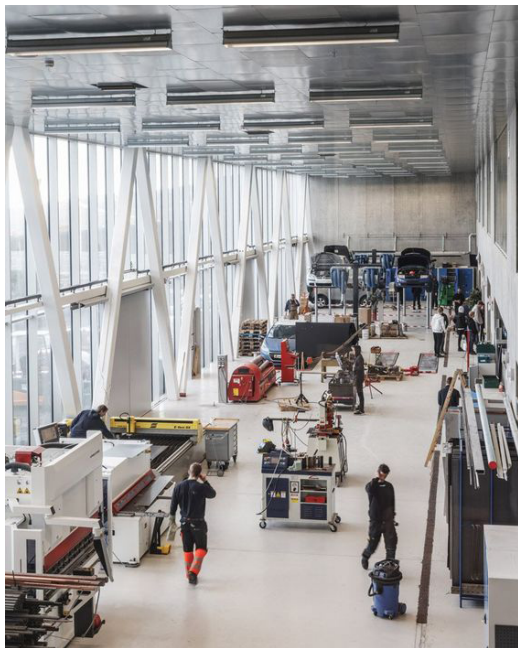
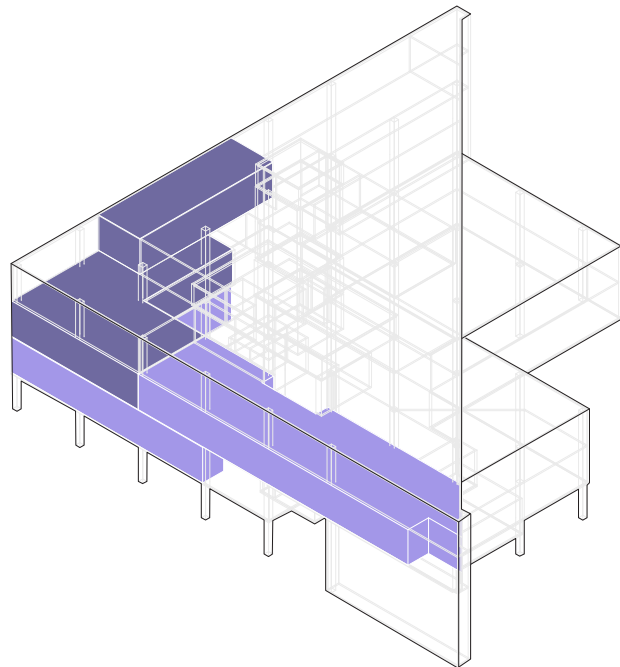

Relatie met bouwsteen

- 6
- 7
- 10
- 11

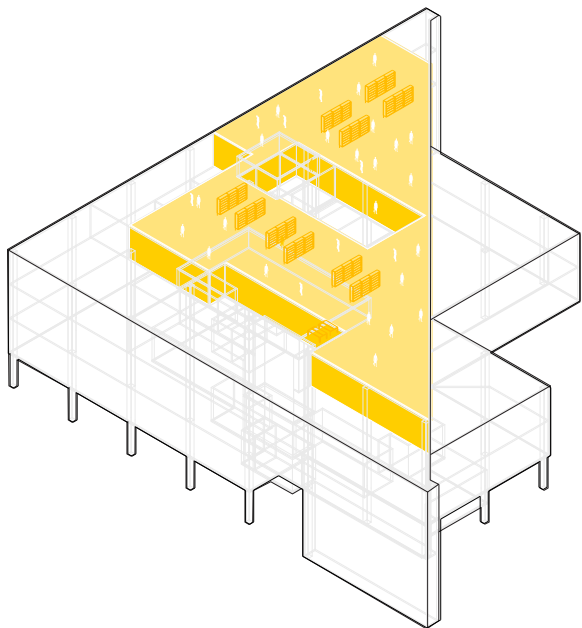
Museum @ work

Er is de ambitie om activiteiten van museummedewerkers zichtbaar te maken (denk aan kantoren en ateliers). Dit zou onderdeel van de multifunctionele begane grond kunnen zijn, door bijvoorbeeld werkplekken te maken op de begane grond. Hierdoor kunnen werkzaamheden gezien worden door bezoekers bij binnenkomst. In een meer ingrijpende variant kan dit concept onderdeel worden van de museum-route. Ook zou specifiek programma zichtbaar gemaakt kunnen worden vanaf de straat. Daarvoor zijn aanpassingen in de gevel nodig.

Een zichtbaar depot

De stukken die zijn opgeslagen in het depot zijn momenteel alleen toegankelijk voor museummedewerkers. In het depot zijn scheepsmodellen, historische objecten en andere havengerelateerde stukken opgeslagen. Het museum wil graag deze collectie onderdeel maken van de museumervaring door het zichtbaar en mogelijk (deels) toegankelijk te maken voor het publiek. Ook zal een deel van de collectie uit het depot op een andere plek in de stad worden opgeslagen. De ruimte die hierbij vrijkomt kan worden gebruikt voor ander programma zoals bijvoorbeeld extra expositieruimte.

Relatie met bouwsteen

6 9 13 16

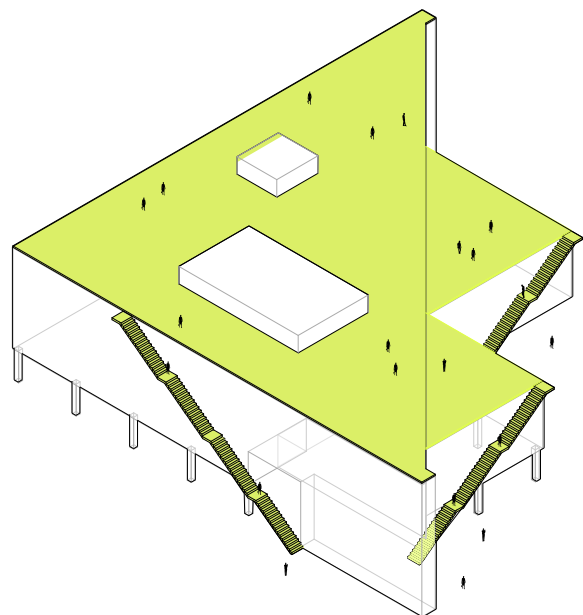
Relatie met bouwsteen

8 13 15

Bouwsteen 17.

Toegankelijke daken

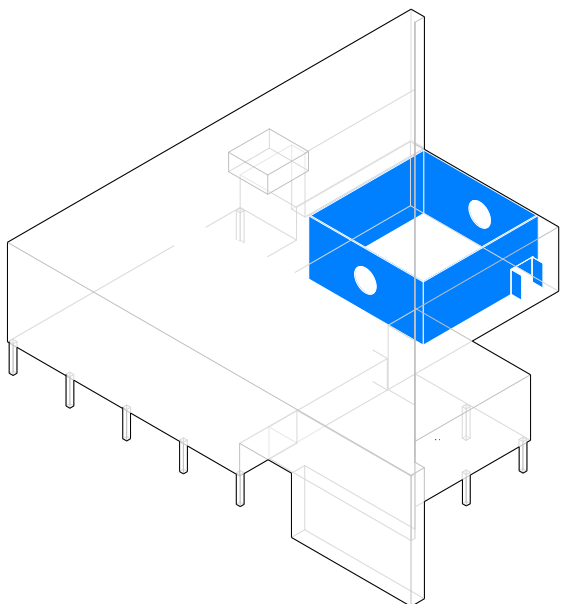
Het museum heeft een groot dakoppervlak, dat beter en multifunctioneel ingezet kan worden. Een nieuwe must-see attractie met mogelijkheid voor aanvullend programma, groen of zonnepanelen. En tegelijkertijd een panorama view met zicht op stad, buitencollectie en de haven. Welke daken aangepakt worden en de toegankelijkheid ervan is afhankelijk van het gekozen scenario (zie Hoofdstuk 4). Zo kan worden gedacht aan interne toegang naar het dak gebruik makend van de bestaande liften, of voor een meer publiek karakter kan een nieuwe externe openbare toegang naar bijvoorbeeld een van de kleinere daken een optie zijn.

Bouwsteen 18.

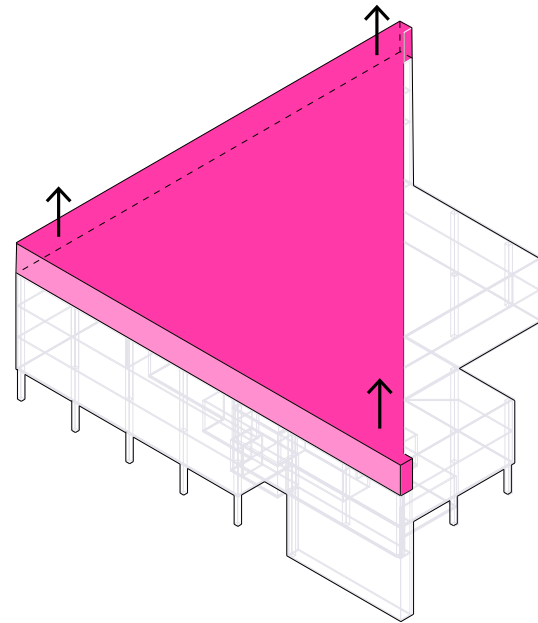
Maritieme uitstraling

Het nieuwe Maritiem gaat over de relatie van mensen met de maritieme wereld. Naast de ‘traditionele’ verhalen over scheepsvervoer van zal het Maritiem Museum haar blik meer gaan richten op thema’s als off shoreenergie, voedselvoorziening vanuit de zee, milieu en klimaat. Met aanprekende presentaties, activiteiten en ontmoetingen wil het museum bezoekers laten nadenken over de belangrijke invloeden van de maritieme wereld op de wereld, de stad en de mens. Deze bouwsteen heeft onder andere betrekking op de architectonische presentatie, de materialisatie van het gebouw en op de wijze waarop exposities en ander programma wordt georganiseerd.

Uitbreiding van het museum

Het maken van nieuwe vierkante meters is alleen mogelijk binnen de bestaande grenzen van het gebouw. Een van de besproken opties is om de footprint van de begane grond op te vullen. Hierdoor kan ruimte worden gemaakt voor bijvoorbeeld een royalere binnenkomst, een aantal werkplekken of bijvoorbeeld een tijdelijke tentoonstelling als onderdeel van de vlootschouw. Een mogelijke uitbreiding op het dak. Hiervoor zal rekening moeten worden gehouden met de auteursrechtelijke uitgangspunten van QWA en zal bouwtechnisch nog moeten worden onderzocht.

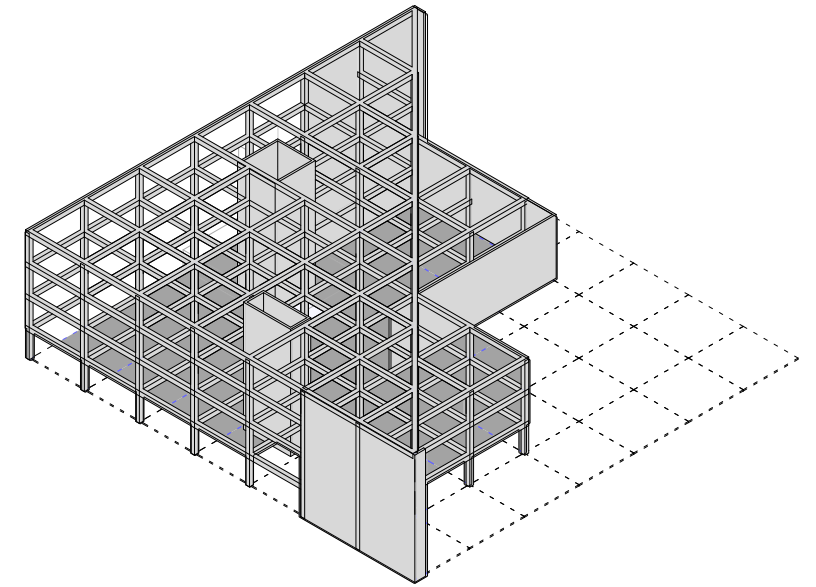
Relatie met bouwsteen

13 17

Hergebruik bestaand museumgebouw

Het maritiem museum werd gebouwd in 1986 en behoort tot het zogenaamde Post '65-erfgoed, een prominente tijdperiode in de binnenstad van Rotterdam. Bij de renovatie van het museum is het van belang om de kernwaarden van het gebouw in overweging te nemen. Enkele bijzondere kenmerken van het gebouw zijn de heldere ruimtelijke opzet met geometrische vormen (driehoeken en vierkanten), de zichtbare ritmiek van stramien en kolommen, en de robuuste detaillering. Met een zorgvuldige en intelligente transformatie van het gebouw kan de post-65 architectuur in een nieuw perspectief worden geplaatst, aangepast aan hedendaagse wensen.

Relatie met bouwsteen

12 13

Prioriteiten en Scenario's

scenario's

Werksessie prioriteiten en scenario's

Tijdens een werksessie op 22 maart 2024 zijn de twintig bouwstenen besproken, beoordeeld en gesorteerd op relevantie voor de twee scenario's. Met behulp van gekleurde stickers (onmisbaar, belangrijk en nice-to-have) is gezamenlijk vastgesteld welke van de besproken ambities het belangrijkste zijn bij de transformatie van het museum. Hiermee zijn de meest essentiële bouwstenen voor het museum geïdentificeerd en onderverdeeld in categorieën: buitenruimte, gebouw en programma.

Voor de buitenruimte zijn o.a. de relaties met het buitenmuseum en het water en de vlootschouw als onmisbaar aangemerkt. Vanuit het gebouw werden met name de transparantie en toegankelijkheid, samen met het creëren van een duidelijke entreezone van belang geacht. Wat betreft het programma, wordt de multifunctionele begane grond en de herverdeling van het bestaande programma als meest relevant gezien. Uiteraard is benoemd dat de bouwstenen in samenhang met elkaar dienen te worden uitgewerkt.

Voor de beide scenario's (20 en 40 jaar) is besloten overwegend dezelfde bouwstenen als basis te gebruiken. Het verschil in uitwerking zit hem in een basis- en plusvariant, waarvan op de volgende pagina een eerste aanzet is gemaakt.

Aanwezig tijdens de workshop:

Gemeente Rotterdam, Maritiem Museum, ICS, OBSCURA

Werksessie prioriteit en scenario's, 20 maart 2024

Prioriteren van de bouwstenen

Scenario 20 jaar

Scenario 40 jaar

Belangrijkste bouwstenen

Hiernaast zijn de hoogst gescoorde bouwstenen voor de transformatie van het museum weergegeven. Dit zijn onmisbare of zeer belangrijke ambities die het museum wil verwezenlijken en gelden dus voor beide scenario's.

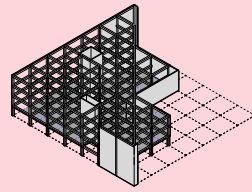
De bouwsteen 'hergebruik bestaand gebouw' is niet gescoord, maar vormt de basis voor elk scenario. Dit is dus eerder een uitgangspunt, dan een bouwsteen.

De andere gekozen bouwstenen sluiten de overige bouwstenen niet uit, maar kunnen worden beschouwd als de 'must-haves'. De bouwstenen zijn in veel gevallen onderling afhankelijk van elkaar en zullen dus altijd in relatie tot elkaar beschouwd moeten worden.

Legenda

- onmisbaar
- belangrijk
- nice-to-have

BASISUITGANGSPUNT

Hergebruik bestaand gebouw

Hergebruik van het bestaande gebouw vormt het startpunt voor beide scenario's. Aandacht voor kernkwaliteiten van het gebouw (zoals o.a. beschreven in de kad-derrichtlijn van QWA) is hierbij van belang. Op welke manier dit wordt gedaan is afhankelijk van de visie van de architect, het ambitieniveau en het gekozen scenario.

Het buitenmuseum

Verbinding met het buitenmuseum en collectie is essentieel voor beide toekomstscenario's. Een relatief eenvoudige manier om dit te bewerkstelligen is om bv. buitenruimte en gebouw met elkaar te verweven. Voor meer impact zijn ingrepen in de gevel en aanpassingen aan het interieur nodig.

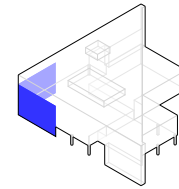
De vlootschouw

De vlootschouw geldt als leidend concept voor de organisatie van de begane grond. Deze verbinding kan zowel visueel als fysiek zijn, en zal in beide scenario's de link leggen tussen het museum en de buitencollectie op de Leuvenhaven (de kade)

Relatie met water

De ambitie in beide scenario's is om een betere verbinding te maken tussen museum en de waterkant, en een aantrekkelijkere verblijfsruimte voor bezoekers van het museum en passanten te maken. Bijvoorbeeld een trappartij in het water (basisvariant) of een meer integraal plan voor de gehele buitenruimte (plus-variant), waarin hoogteverschillen een thema zijn.

Een heldere entree

In beide scenario's een nieuwe entree (zone)belangrijk aandachtspunt. De toegang naar het museum moet duidelijk en zichtbaar zijn en bijdragen aan een laagdrempelige toegang. Een van de besproken opties is om de entree te verplaatsen naar de hoek Blaak/Coolsingel, een positie in het verlengde van de looplijnen vanuit de stad.

Multifunctionele begane grond

De multifunctionele begane grond is een publieke ruimte voor divers programma zoals educatie, expositie, ontvangst van groepen etc. In de basisvariant wordt de bestaande begane grond opnieuw georganiseerd. Bij de plusvariant kan gedacht worden aan een grotere of hogere ruimte die zich op meerdere niveaus van het gebouw bevindt.

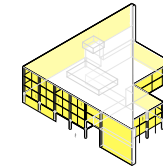
Herverdeling programma

Besproken is de wens en mogelijkheid voor het herorganiseren van programma, dus het 'schuiven' met vierkante meters. Bijvoorbeeld door minder depotruimte en meer verhuurbare ruimte voor zakelijke doeleinden te maken. Elke mogelijke uitbreiding is in principe alleen mogelijk binnen de grenzen van het gebouw.

Transparant en toegankelijk

Een transparante plint die meer toegankelijkheid biedt en een gevel die de visuele verbinding tussen binnen en buiten legt, van gebouw naar omgeving en omgekeerd. Ook de toegankelijkheid voor mensen met een beperking, families met jonge kinderen en anderen is hierbij een belangrijk thema.

Aanpak gevel

Een bouwsteen met veel raakvlakken met andere ambities (transparantie, zichtbaarheid, nieuwe entree). In een basis-variant een aantal kleinere perforaties of openingen. En in een ingrijpende variant kan worden gedacht aan een geheel nieuwe gevel.

Toegankelijke daken

Toegankelijk(e) dak(en) geldt voor beide scenario's. Welke daken toegankelijk worden gemaakt is afhankelijk van het gekozen scenario. In een basis-scenario kan worden gedacht aan interne toegang via de bestaande liften of toegang tot een van de kleinere daken. Voor een meer publiek karakter kan een nieuwe externe openbare toegang een optie zijn.

Museum @ Work

Er is de ambitie om activiteiten van medewerkers zichtbaar te maken, door bijvoorbeeld werkplekken te maken op de begane grond. In een meer ingrijpende variant kan dit dit onderdeel worden van de museale route. Ook zouden ateliers zichtbaar gemaakt kunnen worden vanaf de straat. Daarvoor zijn aanpassingen in de gevel nodig.

Verduurzaming gebouw

De verduurzaming van het gebouw is verplicht onderdeel in alle scenario's. Voor het scenario 20 jaar wordt de duurzaamheidsambitie A+++ zoals in het bouwbesluit genoemd onder 'renovatie standaard'. Bij het 40 jaar scenario moet het gebouw een energieneutraal niveau halen (ENG).

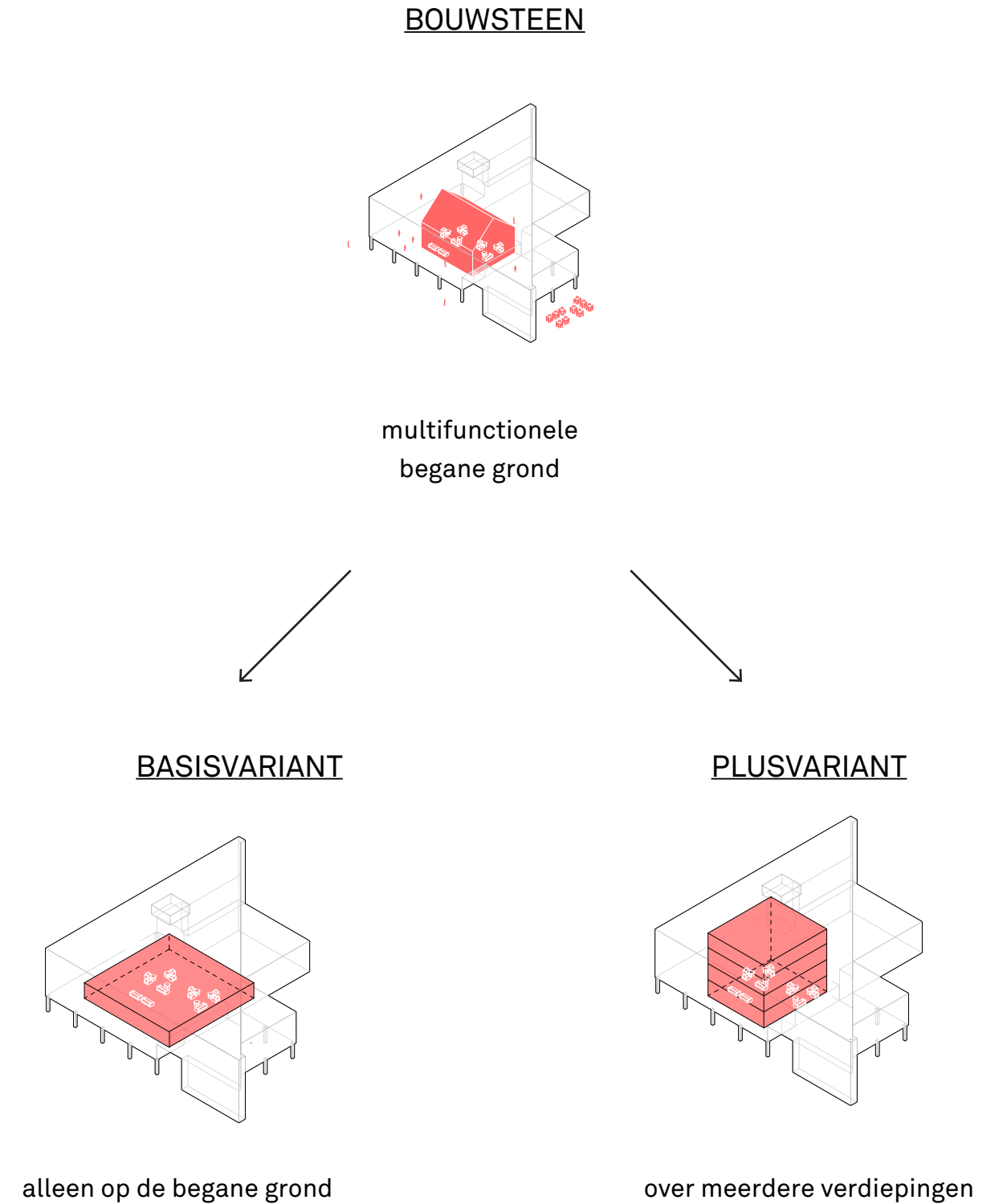

Ontwerpmogelijkheden: basis- en plusvariant

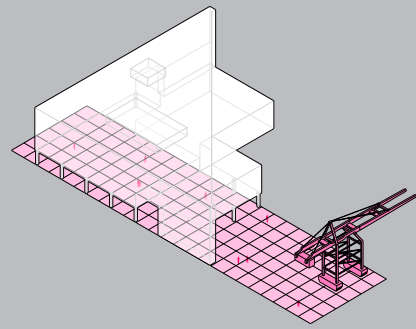
Om de mogelijkheden voor de twee scenario's verder te verfijnen, is voor elke prioritaire bouwsteen zowel een basis- als een plusvariant bedacht. De basisvariant gaat uit van relatief eenvoudige en kleinschalige ingrepen in zowel het gebouw als de buitenruimte, zoals kleine aanpassingen aan de gevel of het interieur. Voor de plusvariant zijn meer ambitieuze ontwerpmogelijkheden verkend, zoals grotere ingrepen in de gevel en meer ingrijpende aanpassingen aan het gebouw en interieur.

In het scenario van 20 jaar gaan we voornamelijk uit van de basisvariant, terwijl in het scenario van 40 jaar de ambitie waarschijnlijk hoger zal liggen en eerder de plusvariant zal worden gekozen. Het is mogelijk dat, afhankelijk van de gewenste ambitie, een combinatie van basis- en plusvariant wordt gekozen.

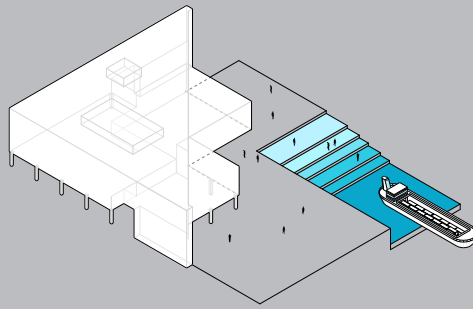
De voorgestelde ingrepen zijn schematisch weergegeven en zijn geen ontwerpvoorstellen. Het betreft **principes**, en een integraal en samenhangend ontwerp zal moeten aantonen welke ingrepen leiden tot het meest gewenste toekomstbeeld.

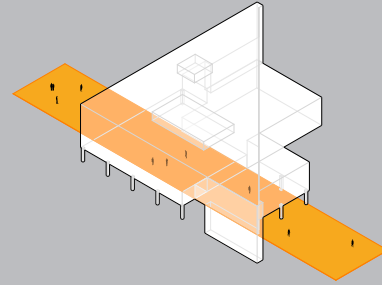
Basisvariant

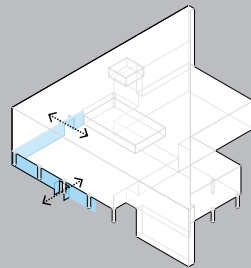
verweven van interieur en buitenruimte op maaiveldniveau

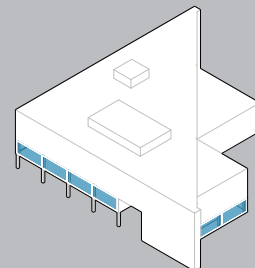
kade toegankelijk maken rond een centraal waterplein (valt buiten scope van renovatie gebouw)

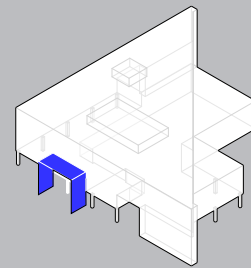
een vlootschouw als 'tapijt', zichtbaar op maaiveld

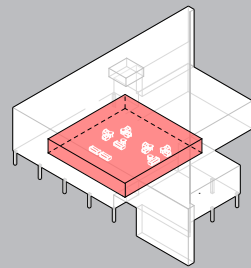
de entreezone transparant, open en toegankelijk met ingrepen gericht aan zijde beurs / blaak

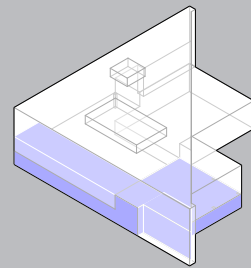
minimale aanpassingen aan de gevel, binnen de kaders van het kaderrichtlijn QWA

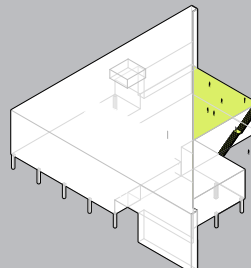
de bestaande entree beter zichtbaar maken

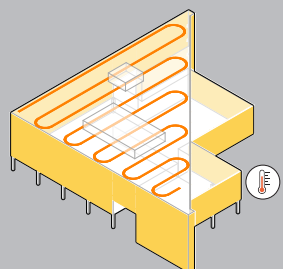
een multifunctionele entreehal op de begane grond

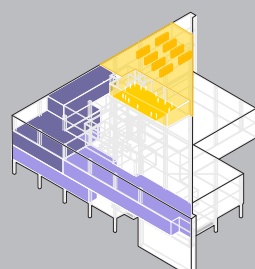
een dikkere footprint (m² toevoegen aan de begane grond)

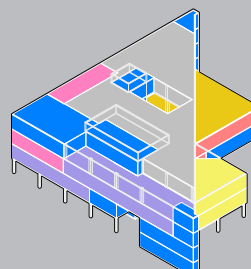
een klein dak dat publiek toegankelijk is

verduurzaming en renovatie op A+++ niveau

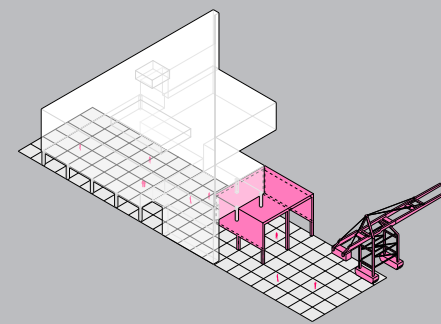

ateliers en werkplekken op begane grond + 'sneak peak' depot

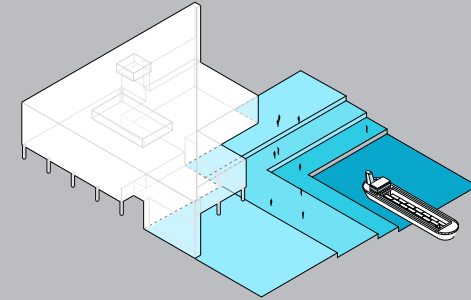

kleine aanpassingen aan het huidige programma binnen bestaande m2

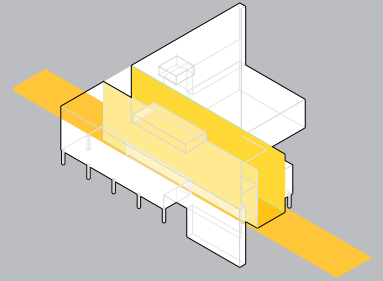
Plusvariant

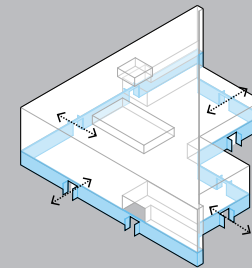
aanpassing aan het gebouw om haventerrein en museum te verbinden

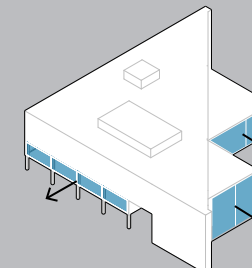
integraal ontworpen ruimte als verbinding tussen museum en Leuvehaven

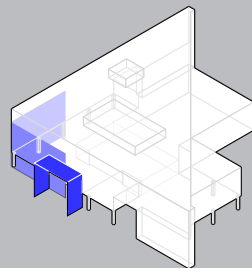
vlootschouw als een fysieke ingreep door het gebouw

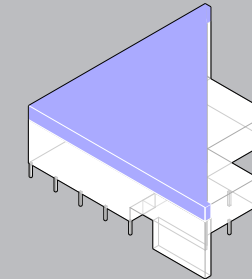
het museum naar alle zijden open en toegankelijk maken

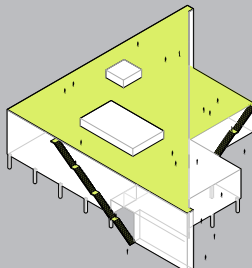
grotere aanpassingen aan de gevel met meerdere 'vensters' op de rivier

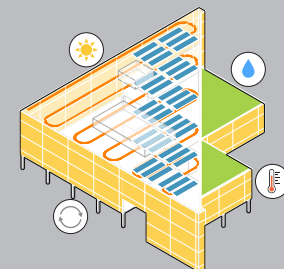
nieuwe entreezone, verplaatsen naar de hoek van blaak en coolsingel

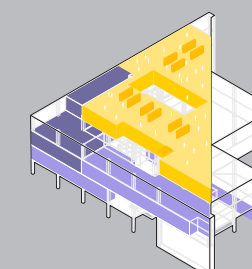
een nieuw volume op het dak

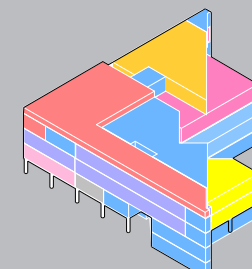
alle daken toegankelijk vanaf buiten

verduurzaming en renovatie op ENG niveau + aanpak gevel (architectonische ingrepen)

ateliers en werkplekken op begane grond en zichtbaar vanaf de straat + depot deels toegankelijk

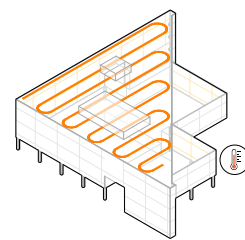
optimaliseren en herverdeling van het programma op alle niveaus + mogelijk kleine uitbreiding

De scenario's

Een belangrijke conclusie uit de werksessies is dat voor beide scenario's in grote lijnen dezelfde bouwstenen worden ingezet. Het verschil tussen de varianten van 20 en 40 jaar is de manier waarop de ingrepen worden uitgevoerd. Er wordt in dit onderzoek onderscheid gemaakt in een basis- en een plusvariant (zie p.52)

Een eerste kostenindicatie heeft aangetoond dat een aanzienlijk deel van het beschikbare budget zal worden besteed aan de renovatie en verduurzaming van het gebouw.

Doorexploiteren

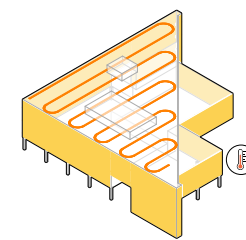

Strikt
Noodzakelijk

Hiermee wordt in beeld gebracht wat de minimale benodigde investeringen zijn voor de komende 10 jaar, als niks wordt gedaan. Een deel van de bestaande installaties, kozijnen en bouwkundige werken zullen de komende jaren toe zijn aan vervanging. Er wordt onderzocht wat er nodig is om het museum draaiende te houden.

Hierin wordt geen rekening gehouden met de beschreven ambities en bouwstenen.

Scenario A

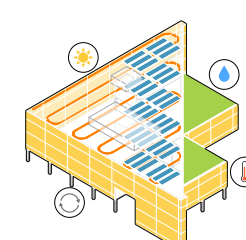
A+++

In dit scenario wordt uitgegaan van relatief eenvoudige ingrepen aan het museum en wordt het museum aangepast voor de komende 20 jaar. Voor de geprioriteerde bouwstenen wordt in dit scenario uitgegaan van de zogenaamde basisvariant (zie pagina 52).

Voor dit scenario wordt de duurzaamheidsambitie A+++ zoals in het bouwbesluit genoemd onder 'renovatie standaard'.

Bij dit scenario is het streven dat het museum exploiteerbaar blijft tijdens de verbouwing. Deze zal gefaseerd uitgevoerd moeten worden, om dit te realiseren.

Scenario B

ENG

In dit scenario wordt uitgegaan van een ingrijpendere aanpak voor het museum voor de komende 40 jaar. Voor de geprioriteerde bouwstenen wordt in alle gevallen uitgegaan van de zogenaamde plusvariant, waarmee grotere architectonische ingrepen nodig zijn: van begane grond tot en met het dak.

Met betrekking tot het verduurzamen van het gebouw wordt uitgegaan van een energieneutraal niveau (ENG niveau).

Bijlagen

- Schets: Herverdeling programma

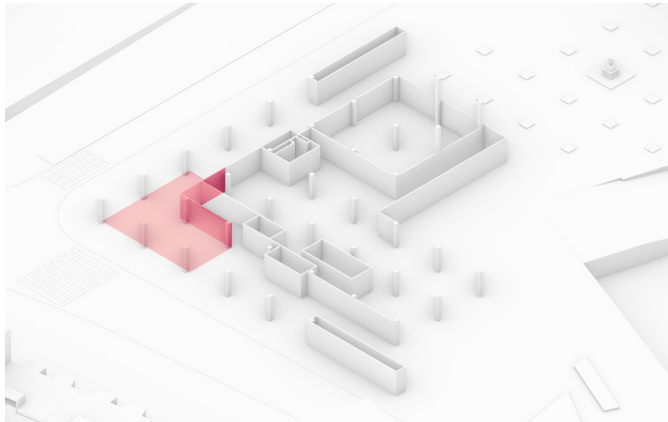
bijlage

Schets: herverdeling programma (per functie)

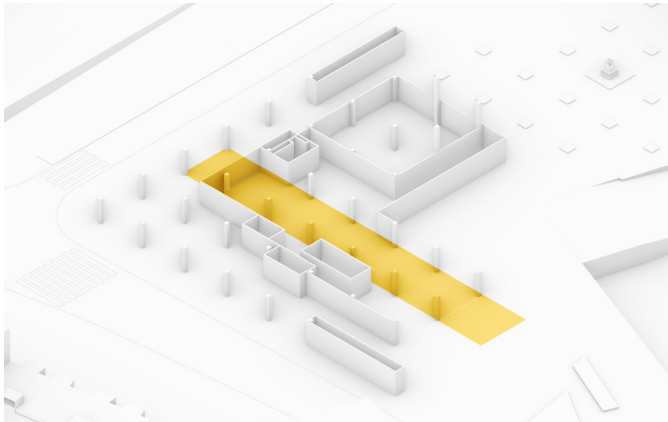
Tijdens een PVE-werksessie zijn verschillende opties voor het herorganiseren van het huidige programma geschetst. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat de dit binnen de bestaande vierkante meters plaatsvindt.

De belangrijkste conclusies en kansrijke opties met betrekking tot de programma verschuivingen zijn in de diagrammen hiernaast weergegeven.

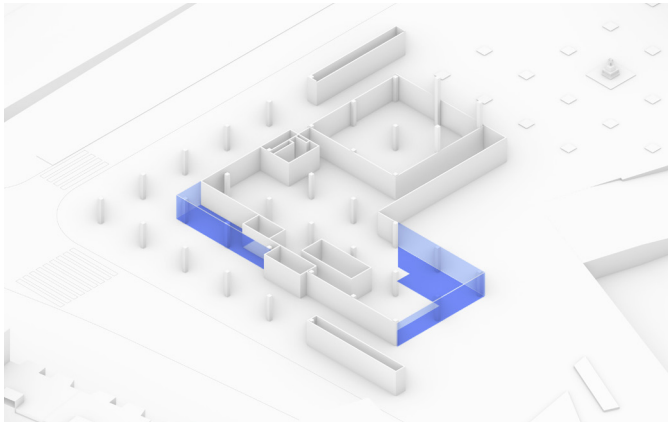
Dit zijn geen ontwerpvoorstellen, maar een visualisatie van mogelijke herorganisatie van het museale programma.

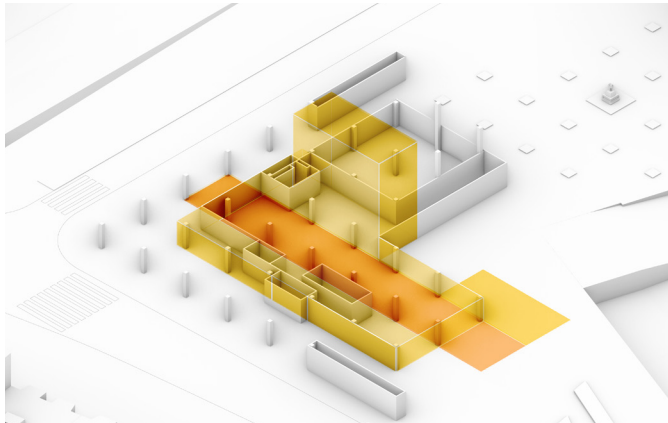
bg - entreezone

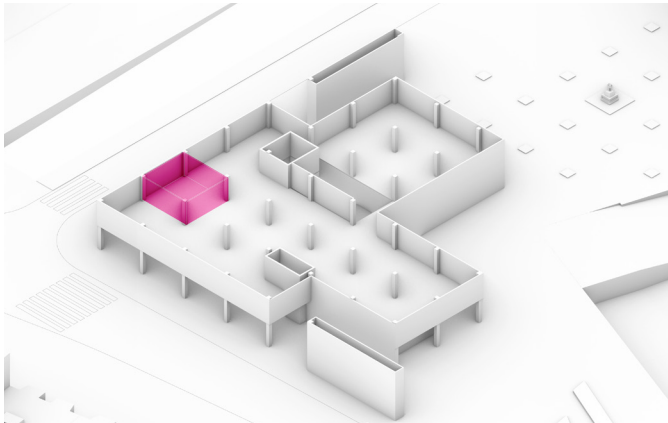
bg - vlootshouw 580m²

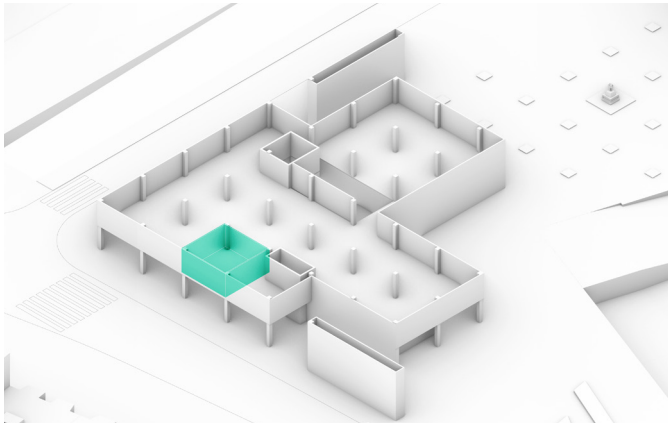
bg - uitbreiding begane grond 270m²

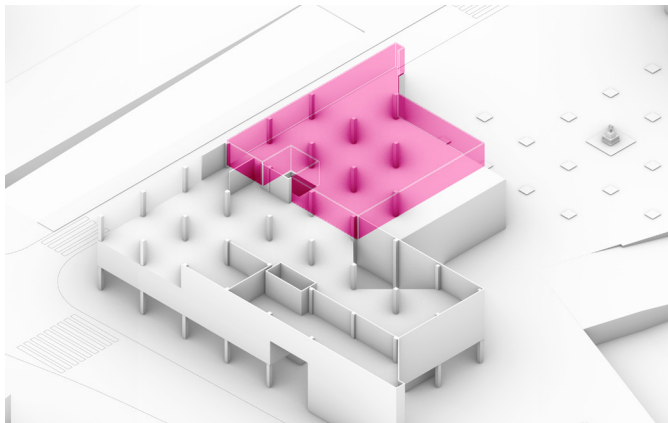
bg - multifunctionele begane grond 1200m²

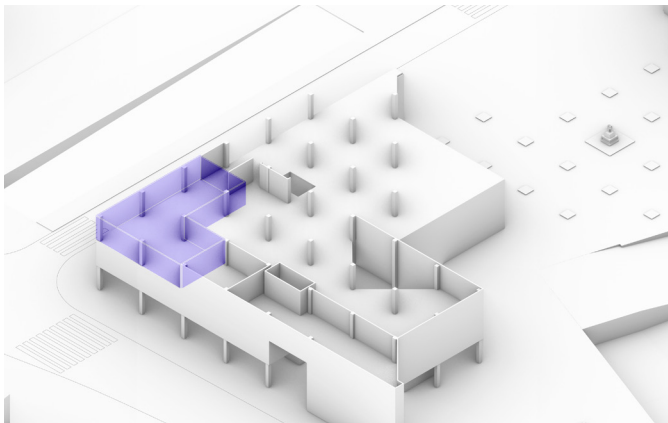
01 - zakelijke verhuur / kantoor 105m²

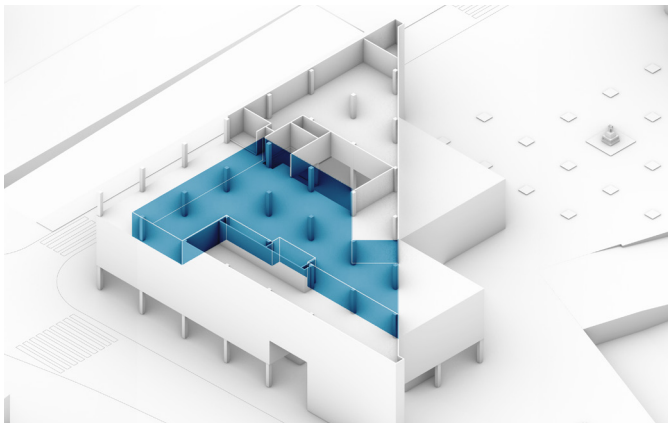
01 - werkplaats/ tech. ruimte 105m²

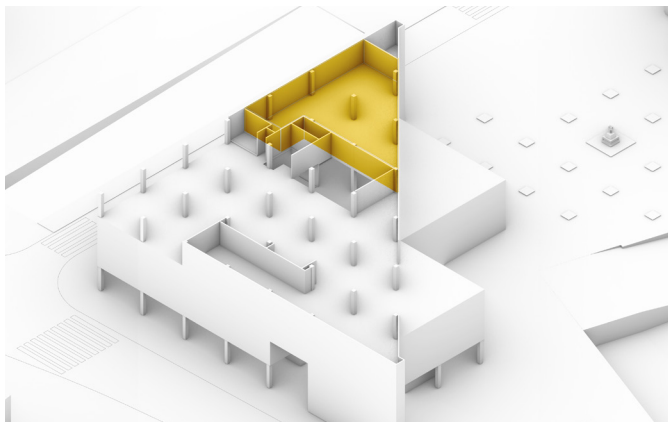
02 - zakelijke verhuur 960m²

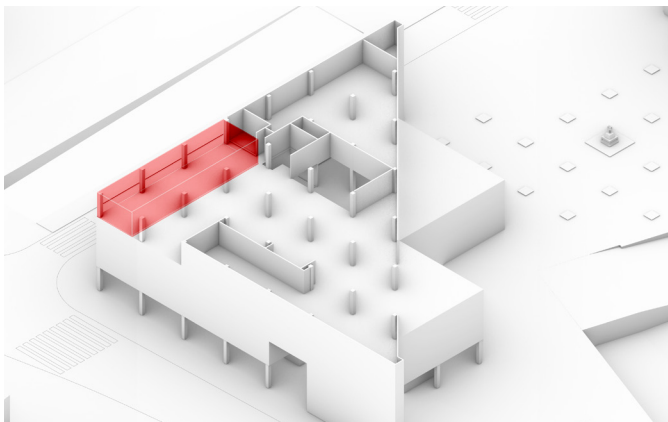
02 - educatie 360m²

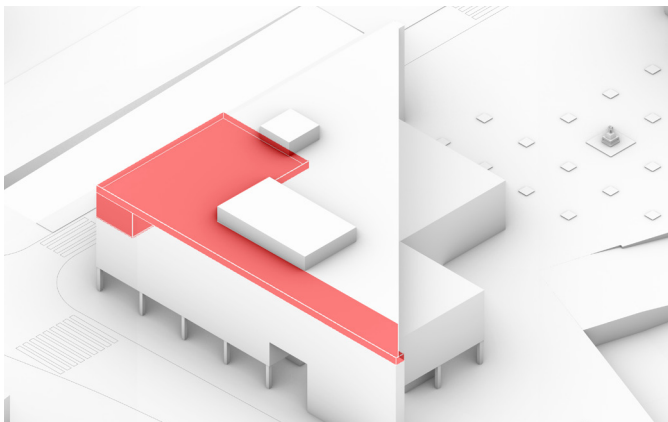
02 - expo ruimte 920m²

03 - depot 520m²

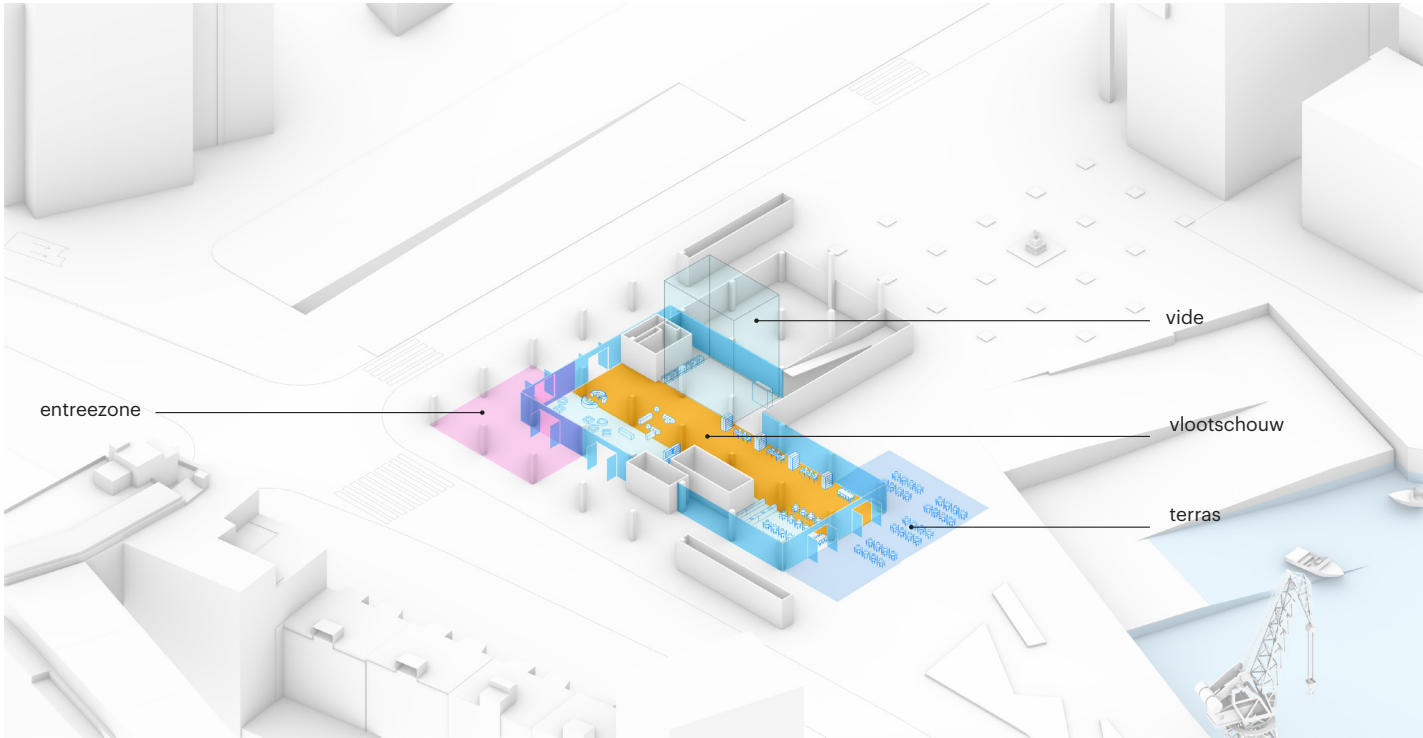
03 - professor plons 270m²
visualisatie scenario's

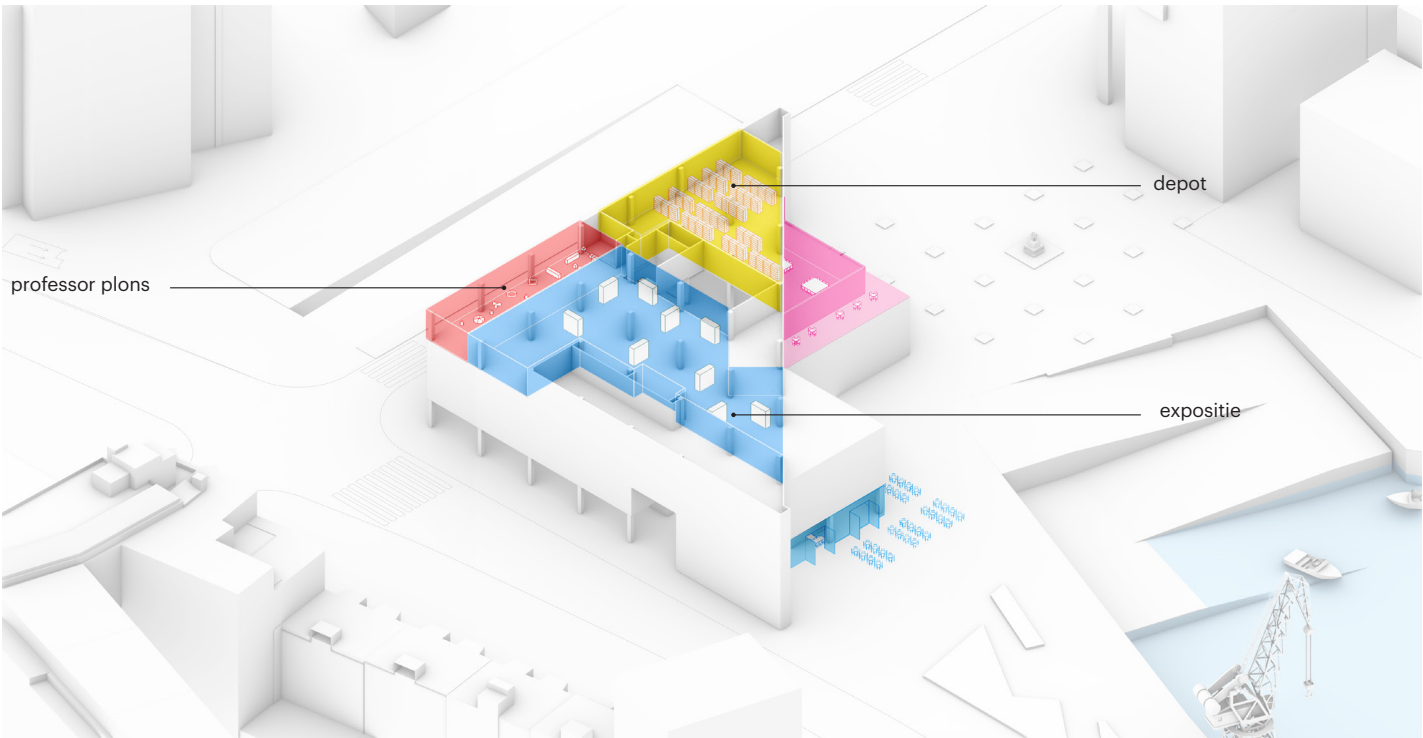
dak - professor plons 850m²

bijlage

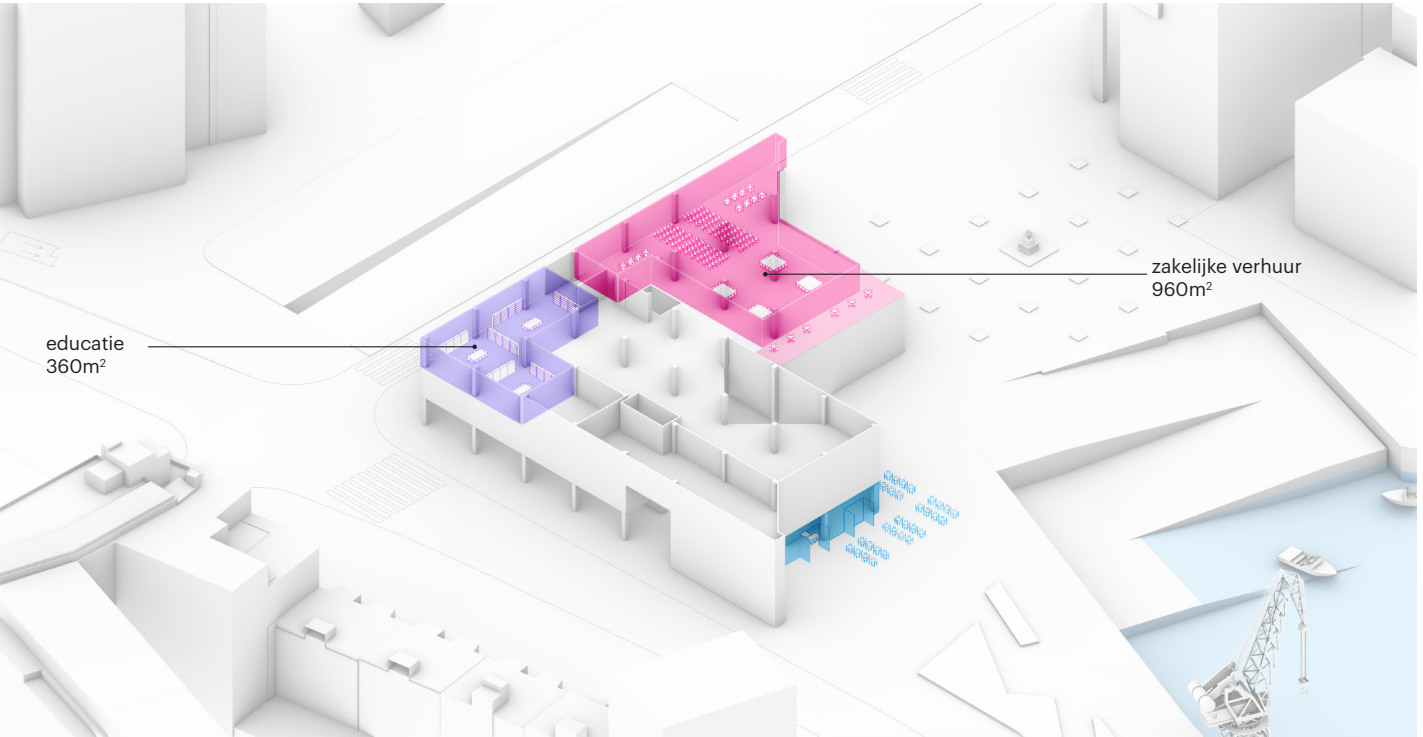
Schets: herverdeling programma (per verdieping)

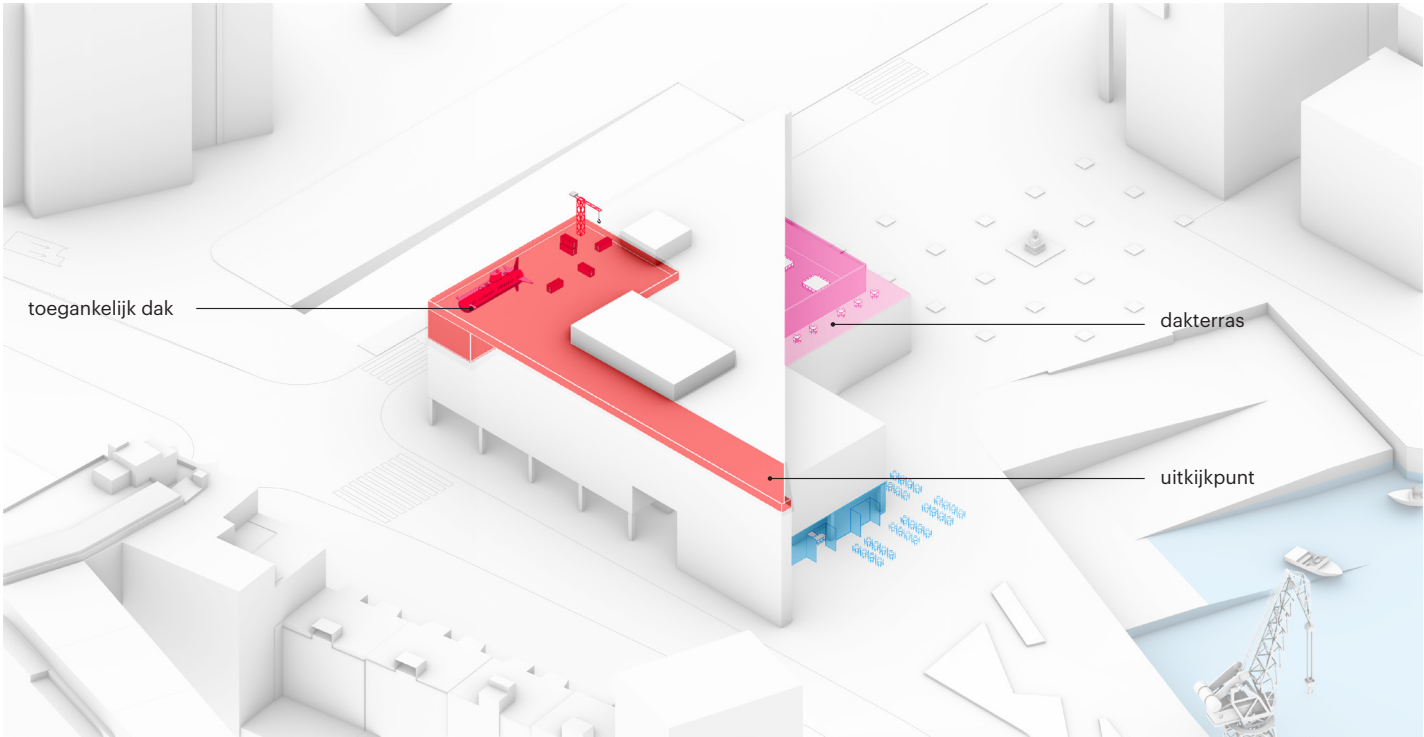
Begane grond

Niveau 3

Niveau 2

Niveau 4 (dak)

info@obscura.nu
www.obscura.nu
06-42270995

juli 2024